

**Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o
18 hallituksen esityksen johdosta kalastuslainsäädännön uudis-
tamisesta**

Eduskunta on 2 päivänä joulukuuta 1980 lähettänyt laki- ja talousvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen edellä mainitun esityksen n:o 214 (1980 vp.). Valiokunta on samassa yhteydessä käsitellyt sille 22 päivänä toukokuuta 1979 lähetetyt ed. Kortte-salmen ym. lakialoitteen n:o 199 (1979 vp.) laiksi kalastuslain muuttamisesta, ed. Kuopan ym. lakialoitteen n:o 203 (1979 vp.) laiksi yleisestä kalastusoikeudesta ja laiksi kalastuslain 4 §:n muuttamisesta, ed. Luttisen ym. lakialoitteen n:o 206 (1979 vp.) laiksi yleisestä kalastusoikeudesta ja laiksi kalastuslain muuttamisesta, ja ed. Ruotsalaisen ym. lakialoitteen n:o 211 (1979 vp.) laiksi kalastuslain 4 ja 83 §:n muuttamisesta, 12 päivänä kesäkuuta 1979 lähetetyt ed. Juvelan ym. toivomusaloitteen n:o 704 (1979 vp.) pilkkionginnan rinnastamisesta tavalliseen onkimiseen, ed. E. Laineen ym. toivomusaloitteen n:o 726 (1979 vp.) kalastusoikeuden ja kalastuksen hoidon sidonnaisuuden poistamisesta maanomistukseen ja ed. V. Vennamon ym. toivomusaloitteen n:o 817 (1979 vp.) pilkkiongintaa koskevien säännösten muuttamisesta, 25 päivänä maaliskuuta 1980 lähetetyt ed. Impiön ym. toivomusaloitteen n:o 339 (1980 vp.) kalastuskuntajärjestelmän kehittämistä kalavesien hoidon kehittämiseksi, ed. Lillqvistin ym. toivomusaloitteen n:o 364 (1980 vp.) kalastuslainsäädännön uudistamisesta ja ed. P. Vennamon ym. toivomusaloitteen n:o 398 (1980 vp.) pilkkionginnan rinnastamisesta mato-ongintaan.

Valiokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti pyytänyt asiassa perustuslakivaliokunnan

lausunnon, joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijoina ovat valiokunnassa olleet kuul-tavina ministeri Veikko Saarto, apulaisosastopääl-likkö Heikki Pitkänen, ylitarkastaja Harri Dahlström, ja nuorempi hallitussihteeri Raimo Ruokonen maa- ja metsätalousministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Timo Kotkasaari oikeusmi-nisteriöstä, osastopäällikkö Antti Pohjola maan-mittaushallituksesta, pääjohtaja Simo Jaatinen ja ylijohdaja Pauli Suvioja vesihallituksesta, osastopäällikkö Kurt Hemnell Kalatalouden kes-kusliitosta, toiminnanjohtaja Olli Tuunainen Suomen Kalamiesten Keskusliitosta, toiminnan-johtaja Simo Ahlgren Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliitosta, puheenjohtaja Vesa Reilimo Suomen Ammattikalastajain Liitosta, toiminnan-johtaja Alpo Varjola Maanomistajain liitosta, toimitusjohtaja Jouko J. Salminen Maatalous-keskusten Liitosta, pääsihteeri Esko Joutsamo Suomen Luonnonsuojeluliitosta, kalastusbiologi Markku Juola ja kalatalousteknikko Jaakko Ala-puranen Lapin läänin maatalouskeskuksesta, piiri-insinööri Kalevi Routala Rovaniemen maan-mittauspiirin maanmittaustoimistosta, kalata-louskonsulentti Veikko Pulkkinen sekä hallituk-sen jäsenet Teuvo Suomalainen ja Jouko Tynk-kynen Puruveden kalastushoitoyhtymästä, kala-talouskonsulentti Tarmo Jalava Pyhäjärven ka-lastushoitoyhtymästä, toiminnanjohtaja Rolf Lindholm Nylands fiskarförbundista, puheen-johtaja Mirjam Öhberg Ålands yrkesfiskare'sta, puheenjohtaja Jan-Erik Granö Österbottens fis-karförbundista, varapuheenjohtaja Erkki Jump-panen, valtuuskunnan jäsen Oula Näkkäläjärvi, oikeusjaoston puheenjohtaja Nils-Henrik Val-

keapää ja oikeusjaoston sihteeri Heikki J. Hyvärinen saamelaisvaltuuskunnasta, kunnallisneuvos Uuno Paaso sekä kalastaja Paul Rantanen. Käsiteltyään asian valiokunta esittää seuraavaa.

Hallituksen esitys sisältää ehdotukset laiksi yleisestä kalastusoikeudesta, uudeksi kalastuslaiksi, laiksi vesilain 2 luvun muuttamisesta sekä laiksi rikoslain 33 luvun 13 §:n muuttamisesta.

Yleistä kalastusoikeutta koskeva lakiehdotus käsittää valtuuslain, joka olisi annettava perustuslain säätämisjärjestyksessä, koska sen säännökset merkitsevät poikkeusta hallitusmuodon mukaisesta omaisuuden perustuslainturvasta. Tämä laki korvaisi nykyisin voimassa olevan lain yleisen kalastusoikeuden laajentamisesta.

Kalastuslakiehdotuksen tarkoituksena on kalastusta koskevien säännösten uudistaminen kokonaisuudessaan vesialueiden mahdollisimman suuren pysyvän tuoton saavuttamiseksi sekä kalavesien ja kalastushallinnon hoidon tehostamiseksi. Esitykseen on otettu useita ammattimaisesti harjoitetun kalastuksen aseman parantamiseen tähtääviä ehdotuksia. Niin ikään esityksessä on eräitä yleisen kalastusoikeuden laajentamista tarkoittavia ehdotuksia, kuten erityiseen pilkkintämaksuun perustuva oikeus harjoittaa pilkkimistä ja onkimista läänin alueella.

Lakiehdotukseen sisältyy säännöksiä nykyisessäkin laissa olevista keskeisistä kalastusta koskevista asioista, kuten kalastusoikeudesta, sen vuokraamisesta, kalastuksen harjoittamiseen liittyvistä oikeuksista, kalan kulun ja kalakan turvaamisesta, pyydyksistä ja pyynnin harjoittamisesta, rauhoituspiiristä, kalastuskunnasta, kalatalouden edistämisestä, lain noudattamisen valvonnasta, virka-avusta, lain rikkomisesta johtuvista seuraamuksista ja kalastusta koskevista kansainvälisistä sopimuksista.

Näiden lisäksi lakiehdotukseen on otettu eräitä organisatorisia uudistuksia kuten kalastusalueiden ja kalastuspiirien perustamista koskevia säännöksiä. Maan vesialueet jaettaisiin niiden omistussuhteista riippumatta kalastusalueisiin. Kalastusalueet muodostettaisiin siten, että kukin niistä käsittäisi sellaisen kalataloudellisesti yhtenäisen alueen, jonka kalastusoloja järjestettäessä olisi asianmukaista soveltaa yhteisiä toimenpiteitä. Kalastusalueiden toiminnan ohjaamista ja valvontaa sekä muiden kalastushallinnon alaan kuuluvien tehtävien suorittamista varten tulisi maa- ja metsätalousministeriön kalastus- ja metsästysosaston alaisina toi-

mimaan yksitoista kalastuspiiriä, joiden alueet vastaisivat läänien alueita. Kalastuskuntia koskeva säännöstö muutetaan eräiltä osin vastaamaan paremmin nykyisiä olosuhteita.

Vesilain 2 luvun muuttamista koskeva lakiehdotus johtuu siitä, että hallitus katsoo eräiden nykyiseen kalastuslakiin sisältyvien, vesistöön rakentamiseen liittyvien säännösten paremmin sopivan vesilain 2 lukuun, joka käsittää yleiset säännökset rakentamisesta vesistöön.

Muutokset rikoslain 33 lukuun aiheutuvat siitä, että kalastuslakiehdotuksessa on eräiltä osin muutettu niitä perusteita, joihin sanotun luvun kalastusta koskevat rangaistussäännökset nykyisin liittyvät.

Yksityiskohtien osalta valiokunta viittaa hallituksen esityksen perusteluihin, jäljempänä esitettyihin valiokunnassa tehtyjen muutosten perusteluihin sekä perustusvaliokunnan liitteenä olevaan lausuntoon.

Valiokunta pitää kalastuslainsäädännön uudistamista tarpeellisenä ja puoltaa sen toteuttamista pääpiirteissään hallituksen esityksen pohjalta. Valiokunta on kuitenkin tehnyt hallituksen esitykseen sisältyviin lakiehdotuksiin monia muutoksia. Niistä on tässä yhteydessä mainittava, että uutta kalastuslainsäädäntöä ei saatetaisi voimaan Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kuntien alueilla, joilla asukkaiden vanhoja kalastusoikeuksia ei voida vaikeuksitta järjestää tämän lakiesityksen yhteydessä, vaan joilla kalastuskysymykset on viipymättä erikseen selvitettävä.

Seuraavat valiokunnan lakiehdotuksiin tekemät muutokset ovat perustuslakivaliokunnan lausunnossa edellytetyjä muutoksia, joihin myös maa- ja metsätalousministeriön sekä oikeusministeriön taholta on niitä valiokunnassa kuultaessa yhdytty: lakiehdotuksen yleisestä kalastusoikeudesta 1 §:n 1 kohdan poistaminen ja muiden saman pykälän kohtien (mietinnössä 1—4 kohdat) muuttaminen, kalastuslakiehdotuksen 14 §:n ja 19 §:n 2 momentin muutokset sekä 132 §:n poistaminen.

Seuraavien säännösehdoitusten muutokset ovat lähinnä maanmittaushallinnon taholta esitettyjä luonteeltaan pääasiassa lakitekniisiä sekä maanmittausviranomaisten tehtäviin ja kiinteistöjärjestelmän hoitoon liittyviä kohtia: 3 § 1 mom., 6 § 2 mom., 7 § 2 mom., 8 § 1—3 mom., 9 § 1 mom., 12 §, 15 § 1 mom., 20 § 1 mom., 22 § 3 mom., 24 § 2 ja 3 mom., 45 § 1 mom., 55 § 1 ja 2 mom., 62 §, 68 §

1 ja 2 mom., 70 § 1 mom., 73 § 2 mom., 117 § uusi 3 ja 4 mom. sekä 124 §.

Seuraavassa esitetään valiokunnan tekemien muutosten perustelut pykälittäin. Erityisesti lakiteknisten muutosten osalta ilmenee muutoksen tarkoitus sinänsä useassa tapauksessa jo muutetun lainkohdan uudesta sanamuodosta sellaisenaan.

Laki yleisestä kalastusoikeudesta

Onkimis- ja pilkkimisoikeuden järjestely

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että onginta- ja pilkintäoikeuden käyttö voi ainakin joissakin tapauksissa muodostua laadultaan ja laajuudeltaan sellaiseksi, että se on ristiriidassa omaisuuden eli vesialueen normaalin, kohtuullisen ja järkevän käytön kanssa, joten siitä säätäminen edellyttää valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaista säätämisyjärjestystä. Perustuslakivaliokunta toteaa kuitenkin edelleen, että kalastuslakiehdotuksessa onginta- ja pilkintäoikeuden käyttöä on toisaalta rajoitettu tai tehty sen rajoittaminen tai kokonaan kieltäminen kalastuspiirin, kalastusalueen valtuuskunnan tai vesialueen omistajan aloitteesta mahdolliseksi. Lakiehdotuksen 8 §:n 1 ja 4 momentti, 9 §:n 2 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 39 § sisältävät tällaisia rajoituksia, jotka oleellisesti vähentävät tai tekevät mahdolliseksi vähentää vesialueen omistajalle aiheutuvia haitallisia seurouksia. Lisäksi 11 §:n mukaan myös onkiminen ja pilkkiminen voidaan kokonaan kieltää tai sitä rajoittaa määrättyllä vesialueella. Nämä säännökset huomioon ottaen perustuslakivaliokunta katsoo, että yleinen onkimis- ja pilkkimisoikeus on kalastuslakiehdotuksessa siten järjestetty, että siitä voidaan säätää tavallisella lailla. Täten valtuuslakiehdotuksen 1 §:n 1 kohta on tarpeeton ja se tulisi edellä esitetty huomioon ottaen perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan poistaa. Perustuslakivaliokunta toteaa vielä, että pilkintämaksulla sinänsä ei ole ollut säätämisyjärjestyksen kannalta merkitystä, mutta perustuslakivaliokunta pitää tätä maksua tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena muun muassa kalavesien hoidon kannalta.

Laki- ja talousvaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan käsitykseen ja esittää valtuuslain 1 §:n 1 kohdan poistettavaksi. Valiokunta on tällöin lähtenyt siitä, että valtuuslain 1 §:n 1

kohtaa ei voitaisi poistaa siten, että samalla vähennettäisiin edellä mainittuja rajoittavia säännöksiä.

Oikeus verkko-, pintatrouli- ja koukkukalastukseen eräillä vesialueilla

Valtuuslakiehdotuksen 1 §:n 2 ja 3 kohdissa ja kalastuslakiehdotuksen 8 §:n 2 momentissa säännelty kuntalaisen oikeudet verkko- ja koukkukalastukseen vastaavat eräin tarkistuksen nykyisen lain mukaisia oikeuksia. Oikeus verkko- ja koukkukalastukseen harjoittamiseen ei liene nykyisen lain voimassa ollessa johtanut niin tehokkaaseen pyyntiin, että se rasittaisi kalavaroja olennaisella tavalla. Sen sijaan lakiehdotukseen uutena pyyntivälineenä lisätty pintatrouli on kehittynyt viime vuosina varsin tehokkaaksi pyyntivälineeksi. Osa kalastusasiantuntijoista onkin esittänyt, että pintatrouli tulisi tehokkuutensa ja valvonnan helpottamisen vuoksi poistaa tästä lainkohdasta. Myös maaja metsätalousministeriön kalastusasiantuntijat ovat olleet pintatroulin poistamisen kannalla. Edellä olevan perusteella valiokunta ehdottaa pintatroulin poistettavaksi valtuuslain 1 §:n uudesta 1 kohdasta. Kalastuslain 8 §:n 2 momenttia on vastaavasti muutettava.

Erikoislupajärjestelmä

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että valtuuslakiehdotuksen 1 §:n 4 kohta, joka koskee oikeutta saada vesialueen omistajalta lupa kotitarve- ja virkistyskalastuksen harjoittamiseen sekä sitä vastaava kalastuslakiehdotuksen 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu luvantovelvollisuutta koskeva säännös poikkeavat toisistaan siinä, että valtuuslakiehdotukseen ei sisälly mainintaa luvansaantioikeuden maksullisuudesta. Valtuuslakiehdotus tekee nyt hallitusmuodon mukaisen omaisuuden suojaan laajemman poikkeuksen kuin kalastuslakiehdotuksen mukaan on tarpeen. Tälle menettelylle ei sinänsä ole valtiosääntöistä estettä. Perustuslakivaliokunnan mielestä on kuitenkin asianmukaisempaa, että poikkeuksia perustuslaista tehdään vain siinä laajuudessa kuin on välttämätöntä. Tässä yhteydessä ei välttämätöntä tarvetta ole ilmennyt, joten valtuuslakiehdotuksen 1 §:n 4 kohtaan tulee sisällyttää maininta lu-

vansaantioikeuden maksullisuudesta, ellei jo nyt katsota välttämättömäksi varata mahdollisuutta myöhemmin säätää luvansaantioikeus tavallisella lailla maksuttomaksi.

Laki- ja talousvaliokunta katsoo, että kysymyksessä olevaa valtuuslain kohtaa on täydennettävä maininnalla luvan maksullisuudesta.

Vesialueen käyttöönotto eli ns. pakkovuokraus

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan valtuuslakiehdotuksen 1 §:n 5 kohdan säännös, johon perustuu kalastuslakiehdotuksen 16 §:n 3 momenttiin otettu säännös käyttämättä jätetyn vesistön pakkovuokrauksesta, on puutteellinen, koska siinä ei mainita omistajan velvoittamista kustannusten maksamiseen eikä sitä oikeusturvan kannalta oleellista seikkaa, että omistajan velvoittaminen voi tapahtua vain tuomioistuimen toimesta. Perustuslakivaliokunnan mielestä on vesialueen omistajan oikeusturvan kannalta oleellista, että velvoittaa voi vain tuomioistuin, velvoittaminen voi tapahtua vain korvausta vastaan ja että velvoittamisen täytyy tähdätä vesialueen kalataloudellisesti tarkoitukseenmukaiseen hyväksikäyttöön. Kalastuslakiehdotuksen säätäminen valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa järjestyksessä edellyttää siten joko 16 §:n 3 momentin poistamista tai sitä koskevan valtuutuksen täydentämistä valtuuslakiehdotuksessa.

Laki- ja talousvaliokunta katsoo, että valtuuslain kysymyksessä olevaa kohtaa on täydennettävä perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla.

Kalastuslaki

3 §. Säännöksen 1 momentissa tarkoitettua kalastusrasitteen perustamisesta ei enää ole määräyksiä voimassa olevassa jakolaissa. Laissa alunperin ollut 37 §, joka mahdollisti kalastusrasitteen perustamisen kosken jaossa, on kumottu tarpeettomana vuonna 1975. On katsottava, ettei koskitilaan kohdistuvia nykyisin käytössä olevia kalastusoikeuksia myöskään ole syytä muuttaa jakolain mukaisiksi rasitteiksi eikä myöskään kalastuslain mukaisiksi rasitteiksi. Voidaan menetellä niin, että kysymyksessä olevista oikeuksista kylläkin otetaan säännök-

set kalastuslakiin, mutta säilytetään oikeudet edelleen nykyisen laatusina. Tällöin on tarpeen sisällyttää lakiin ne perusteet, joiden mukaan koskitilan kalastuskunnan osakkuudet olisi määriteltävä. Valiokunta on sisällyttänyt nämä säännökset lakiehdotuksen 62 §:ään. Lakiehdotuksen 3 §:n 1 momentti on laadittu edellä selostetulle pohjalle.

Se, että kalastusaluejako 68 §:n 1 momentin mukaan olisi toteutettava poikkeuksetta kunnallista jaotusta noudattaen, ei sopeudu yleisperusteluissa mainittuun pyrkimykseen kehittää uutta, vesistökohtaista kalavesien käyttöä ja hoitojärjestelmää. Kuntarajat rikkovat usein vesistöjä ja tapahtuneista aluesiirroista johtuen ne saattavat jakaa myös kalastuskuntien alueita. Olisi päästävä ainakin siihen, että saman kalastuskunnan samaan vesistöön kuuluvaa aluetta ei jaettaisi eri kalastusalueisiin kuuluvaksi.

Valiokunta katsoo, että kalastusaluejaon ei tulisi olla riippuvainen kuntajaotuksesta, vaan jaon tulisi tapahtua kalataloudellisesti sekä omistussuhteista että kunnallisesta jaotuksesta riippumatta. Muutos on toteutettu tarkistamalla 3 §:n 2 momenttia ja 68 §:n 1 momenttia.

6 §. Muutos selvittää kalastuspiirin ja kalastusalueen valtuuskunnan toimivallan rajaa.

7 §. Muutos 2 momenttiin sisältää säännöksen siitä, miten kalastusalueiden valtuuskuntien yhteistoiminta hoidetaan siinä tapauksessa, että järvestä oleva yleinen vesialue jakaantuu eri kalastusalueisiin.

8 §. Säännöksen perustelujen mukaan on tarkoituksena säilyttää nykyisen lain mukainen onkimisoikeus kunnassa olevalla vesialueella. Lakitekstin mukaan on oikeus kuitenkin rajoitettu koskemaan vain kylänrajain sisäpuolella olevia vesialueita, mikä käytännössä tarkoittaa tiloille yhteisesti tai yksityisesti kuuluvia vesialueita. Onkimisoikeus ei sanamuodon mukaan koskisi kunnassa olevia valtion vesialueita, joita on paljon varsinkin Pohjois-Suomen kunnissa. Kun oikeus on tarkoitus jättää voimaan entisen laajuisena, on säännöksen sanamuotoa tarkistettu. Muutos liittyy 12 §:n muutokseen.

Säännöksen 2 momentin muutosta on selostettu aikaisemmin valtuuslain 1 §:n 1 kohtaa käsiteltäessä.

9 §. Säännöksen 1 momentin soveltamisen kannalta jää epäselväksi, mitä kylällä tarkoitetaan. Valiokunta on ottanut asiasta säännöksen uudeksi 117 §:n 3 momentiksi. Samalla on sa-

man pykälän uudessa 4 momentissa edellytetty, että siitä, mitä tarkoitetaan kunnassa tai kylässä tilapäisesti asuvalla, säädetään asetuksella. Nyt puheena olevaa 9 §:n 1 momenttia on tarkistettu maininnalla säännöksen tarkoittaman alueen sijannista kylärajojen sisäpuolella.

Säännöksen 2 momentin osalta valiokunta toteaa, että pilkkikalastus keskittyy talviaikaan, minkä vuoksi ja myös valvontasyistä sen harjoittaminen on syytä rajoittaa jäiltä tapahtuvaksi. Edelleen valiokunta katsoo, että onkimis- ja pilkkimisoikeuden laajentaminen nykyisestäään kalastuskuntien vesialueita laajemmaksi on perusteltua. Tällaisena laajempuna alueena voi valiokunnan mielestä tulla kysymykseen lähinnä kalastusalue, joka voi käsittää useita kuntia ja jotka hallituksen esityksen perusteluiden mukaan tulisivat olemaan verraten laajoja, jopa suuren järven kokoisia. Järjestely merkitsee näin ollen huomattavaa onkimis- ja pilkkimisoikeuden laajentamista voimassaolevaan lakiin nähden. Kunkin kalastusalueen tulisi laatia alueesta kartta ja ilmoittaa tilinumero, mistä samoin kuin muista käytännön järjestelyistä on annettava tarkempia säännöksiä asetuksella.

12 §. Sanonta ”kylänrajain sisäpuolella valtiolle meressä ja sisävesissä kuuluvilla vesialueilla” tässä muodossa voi tarkoittaa vain valtion omistaman tilan tiluksiin kuuluvaa vesialuetta. Valtion metsämaan kohdalla valtiolle kuuluva vesialue ei kuulu kyläjärjestelmään, vaikka se eräissä asioissa onkin rinnastettava kylään. Valtion omistamilla alueilla ei ole kylänrajoja. Kysymys lienee valtion omistamista muista kuin yleisistä ja valtion omistamaan tilaan kuuluvista vesialueista. Valiokunta on tässä kohden selvittänyt säännöstä. Niin ikään on säännöstä selvennetty siinä suhteessa, että tarkoituksena on saada valtion vesialueet myös laajennetun onkimis- ja pilkkimisoikeuden piiriin.

14 §. Säännöksen 1 momentti koskee toisen omistamalla vesialueella rasiitteena olevan kalastusoikeuden lunastamista. Perustuslakivaliokunta katsoo, että kysymyksessä oleva säännös vaatii valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaista sääntämisjärjestystä. Säännös ei täytä yleisen tarpeen vaatimusta eikä siinä ole asetettu edellytyksiä vesialueen omistajan omistusoikeuden käytölle. Näin ollen kalastuslain säätäminen tavallisena lakina edellyttää joko 14 §:n 1 momentin poistamista tai sitä koskevan valtuutuksen lisäämistä valtuuslakiehdotukseen. Kun tällaisia lunastustoimituksia saadun selvityksen mukaan

on esiintynyt vähän eikä niiden voida arvioida lisääntyvän, valiokunta ehdottaa 1 momentin säännöksen poistamista kalastuslaista. Poistamiseen liittyen on myös 2 ja 3 momenttia muutettu.

19 §. Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota kalastuslakiehdotuksen 19 §:n ja säännöksen perusteluiden ristiriitaisuuteen. Kysymyksessä on saadun selvityksen mukaan painovirhe, joka voidaan korjata muuttamalla 2 momentissa sanonta ”oikeus sopimuksensa uudistamiseen” kuulumaan ”etuoikeus sopimuksensa uudistamiseen” perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla.

20 §. Tämän pykälän mukaan voi vesialueen omistaja purkaa kalastusoikeutta koskevan vuokrasopimuksen tai jättää sen uudistamatta erinäisistä syistä. Kun kuitenkin vuokranantajana on 15 §:n mukaan se, jolla on kalastusoikeus määrättyllä vesialueella tai 63 §:n mukaan kalastuskunta, on säännöstä tarkistettu.

22 §. Kulku- ym. käyttöoikeuden myöntämistä ja siitä maksettavaa korvausta koskeva asia on 3 momentin mukaan saatettava yleisen alioikeuden ratkaistavaksi. Asia kuuluu kuitenkin yksityistielain piiriin, joten se olisi käsiteltävä tielautakunnan toimituksessa.

24 §. Säännöksestä ei muun muassa ilmene milloin ja kenen hakemuksesta tehtäisiin jakoasetuksen 230 §:ssä tarkoitettu toimitus. Säännös on muutettu osittain toiselle lakitekniselle pohjalle.

45 §. Säännöstä on muutettu niin, että raja merkitään maanmittaus-toimituksessa, joka vastaa hallinnollisen alueen rajankäyntiä.

55 §. Säännöksen 2 momentin mukaan voisi osuukien selvittämistoimitus tulla kysymykseen vain jos luetteloa ei voida antaa maanmittauskonttorissa olevien tietojen perusteella. Käytännön syistä on tätä ehtoa väljennetty siten, että toimitus voitaisiin suorittaa mikäli maanmittauskonttorissa ei ole ko. luetteloa ja maanmittauskonttori katsoo toimituksen tarpeelliseksi. Toimitus olisi aina suoritettava jakolain 231 b §:n mukaisena toimituksena.

62 §. Muutosta on selostettu aikaisemmin 3 §:n 1 momentin kohdalla. Tässä yhteydessä voidaan lisäksi todeta, että mikäli yksityisen kalastuskunnan osakkaan osuudesta syntyisi erimielisyyttä, voidaan asia ratkaista 122 §:n mukaisessa järjestyksessä.

68 §. Muutosta on selostettu aikaisemmin 3 §:n 2 momentin kohdalla. Säännöksen 2 mo-

mentissa yhteistä vesialuetta koskeva maininta tarkoittaa, kuten perusteluista käy ilmi, yleistä vesialuetta. Sanonta "ulapan rannalla", jolla ehdotuksessa on kuvattu yleistä vesialuetta, on korvattu toisella sanonnalla.

70 §. Säännöksen 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetaan kylällä ja yksityistalolla perustelujen mukaan vesioikeudellista kylää. Säännös saattaisi johtaa kalastusalueen valtuuskunnan kokoonpanossa pienten vesioikeudellisten kylien yliedustukseen. Säännökseen tehty muutos mahdollistaa edustajien enimmäismäärää koskevan rajoituksen asettamisen asetusteitse. Säännöksen 1 momentin 3 a) kohdassa olevaa mainintaa "— — — kylänrajain sisäpuolella sijaitsevien, tiloihin kuulumattomien — — —" ei voida pitää oikeana. Kylänrajain sisäpuolella olevat vedet kuuluvat aina tiloihin tai niiden yhteisiin alueisiin. Valtion maa- ja vesialueilla ei ole kylänrajoja. Sen sijaan on erotettava yleinen vesialue muusta valtion vesialueesta. Säännöstä on edellä sanotun perusteella tarkistettu.

71 §. Kun lakiehdotuksen 1 §:ssä tarkoitettut velvollisuudet ovat ensi sijassa vesialueiden omistajien vastattavina kuten 2 §:stä ilmenee, tulee valiokunnan mielestä johdonmukaisesti edellä sanotun kanssa kalastusalueiden valtuuskunnissa olla vesialueiden omistajien enemmistö.

73 §. 2 momentissa tarkoitettu virka-avun pyyntö saattaa johtaa siihen, että asian selvittämiseksi tarvitaan jakolain mukainen toimitus. Näin ollen tarvitaan säännös toimituksen viereilepanosta ja toimituskustannusten maksamisesta.

89 §. Kun kalastusalueet tulevat kalakantojensa suhteen olemaan erilaisia, on valiokunnan käsityksen mukaan perusteltua muuttaa lakiehdotusta niin, että valtioneuvostolla on tarvittaessa mahdollisuus määrätä pilkintämaksujen yleiset perusteet eri alueilla eri tavoin kytkeväksi maksun suuruutta ehdotetulla tavalla kalastushoitomaksun määrään. Valiokunta on muuttanut 1 momentin tämän mukaiseksi. Kun pilkkimislupamenettely hoidettaisiin valiokunnan 9 §:n 2 momenttiin tekemän muutoksen mukaan kalastusaluekohtaisesti, on syytä hoitaa myös pilkintämaksujen tuloutus ja jako vesialueen omistajille kalastusaluekohtaisesti. Valiokunta on muuttanut 2 momentin tämän mukaiseksi. Kalastusalueen tulee järjestää onkimis- ja pilkkimislupien myynti tarkoituksenmukaisella tavalla. Yksityiskohtaiset ohjeet voi-

daan sisällyttää kunkin kalastusalueen osalta kalastusalueen asianomaiseen suunnitelmaan.

107 §. Lakiehdotuksen rangaistussäännökset ovat yleisesti ottaen asianmukaiset. Valiokunta katsoo kuitenkin, että säännöstä on täydennettävä kohdalla tarpeettoman häiriön tai haitan aiheuttamisesta kalastusta harjoitettaessa. Säännöksen 6 kohdassa kuuluu kalastusrikkomuksen piiriin kalastushoitomaksun laiminlyöminen. Kun pilkintämaksun suorittamatta jättäminen puuttuu säännöksestä, on valiokunta sen säännökseen lisännyt. Kun kahden vuorokauden aika kalastuskortin esittämiselle on käytännössä usein liian lyhyt, on aika muutettu seitsemäksi vuorokaudeksi.

124 §. Maanmittaushallitus voi määrätä ja kolain 231 a §:n mukaisen toimituksen suoritettavaksi laissa määrätyn edellytyksin. Kysymystä ulkosaariston alueen rajaamisesta ei voida pitää sellaisena kiinteistöjärjestelmän epäselvyytenä tai ristiriitaisuutena, jonka selvittämiseksi puheena oleva toimitus on tarkoitettu. Muutettu säännös sisältää hallinnollisen rajankäyntiin verrattavan toimituksen, jossa määriteltäisiin ulkosaaressiin sisältyvä alue ja osoitettaisiin sen rajat tapauksittain harkinnan mukaan.

128 ja 129 §. Laki- ja talousvaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan kantaan Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kuntien asukkaiden vanhojen kalastusoikeuksien järjestämisen tarpeudesta ja katsoo perustuslakivaliokunnan tavoin, että näitä oikeuksia ei voida vaikeuksista järjestää tämän lakiesityksen yhteydessä. Pohjoisten kuntien kalastuskysymykset on viipymättä erikseen selvitettävä. Siihen, mille lainsäädännölliselle pohjalle kalastuskysymykset tänä väliaikana olisi järjestettävä, on vaikea antaa kaikin puolin tyydyttävää vastausta. Laki- ja talousvaliokunta ehdottaa meneteltäväksi siten, että nykyinen kalastuslainsäädäntö näillä alueilla jää edelleen väliajaksi voimaan ilman, että uutta lakia puheena olevalla alueella saatetaan voimaan.

131 §. Valiokunta on jatkanut kalastushoito-yhtymien toiminnan lopettamiselle asetettua määräaikaan yhdestä vuodesta kahteen vuoteen.

132 §. Perustuslakivaliokunta on katsonut lausunnossaan, että lakiehdotuksen 132 §, jonka mukaan yhteisen vesialueen osakkaalta hänelle kuuluvan kalastusoikeuden ilman muiden osakkaiden suostumusta ennen lakiehdotuksen voimaantuloa vuokrannut menettää vuokraoikeutensa, jollei lakiehdotuksen mukaista vuokraso-

pimusta ole tehty vuoden kuluttua sen voimaantulosta, edellyttää valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaista käsittelyjärjestystä. Säännöstä ei voida pitää välttämättömänä kalakannan hoidon ja kalavesien hyväksikäytön turvaamisen kannalta ja valiokunta esittää 132 §:n poistettavaksi lakiehdotuksesta.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kuntien kalastuskysymykset selvitetään ja tarvittavat lakiesitykset annetaan kiireellisesti. Valiokunta kiirehtii myös muutoin kalastuslainsäädännön voimaansaattamista kaikilta osiltaan. Valiokunta katsoo, että hallituksen tulee tarkoin seurata kalastuslainsäädännön soveltamista käytännössä muun muassa

rangaistussäännösten osalta ja saattaa tarvittaessa viipymättä muutosesitykset eduskunnan käsiteltäväksi.

Laki- ja talousvaliokunta, joka on pitänyt hallituksen esitystä käsittelynsä pohjana, esittää lakialoitteisiin sisältyvät lakiehdotukset sekä toivomusaloitteet hylättäviksi.

Sen perusteella, mitä edellä on esitetty, valiokunta ehdottaa kunnioittavasti,

että hallituksen esitykseen sisältyvät ensimmäinen ja toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

L a k i

yleisestä kalastusoikeudesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla, säädetään:

1 §

Lailla voidaan säätää, että:

(1 kohta *poist.*)

1) jokaisella kunnassa muutoin kuin tilapäisesti asuvalla on oikeus harjoittaa muikun, kuoreen, silakan ja kilohailin pyyntiä verkolla (*poist.*) meressä niillä kunnassa kylänrajain sisäpuolella olevilla vesialueilla, jotka sijaitsevat ulkosaaristossa tai aavaa selkää vastassa;

2) edellä 1 kohdassa tarkoitetuilla vesialueilla on jokaisella kylässä muutoin kuin tilapäisesti asuvalla oikeus harjoittaa koukkukalastusta;

3) jokaisella kylässä muutoin kuin tilapäisesti asuvalla on oikeus saada *kohtuullista*

maksua vastaan lupa harjoittaa kotitarve- ja virkistyskalastusta vesialueen omistajan *määrämällä* tavalla; sekä että

4) jos vesialueen käyttämättä jättäminen olennaisesti vaikeuttaisi vesistön kalakannan hoitoa tai sen kalataloudellista hyväksikäyttöä, *yleinen alioikeus voi velvoittaa alueen omistajan korvausta vastaan sallimaan sen käyttöön ottamisen tai kustantamaan ne muut toimenpiteet, jotka ovat tarpeen vesialueen käyttämättä jättämisestä johtuvien haitallisten seurausten poistamiseksi.*

2 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

2.

Kalastuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku**Yleiset säännökset****1 ja 2 §**

(Kuten hallituksen esityksessä.)

3 §

Useille kiinteistöille yhteisesti kuuluvan kalaveden osakkaat muodostavat kalastuskunnan, jonka toimielimiä ovat kalastuskunnan kokous ja johtokunta. Ne, joilla on kalastusoikeus koskitilan alueella, muodostavat yhdessä koskitilan omistajan kanssa kalastuskunnan, jossa osakkuudet määräytyvät sen mukaan kuin kullakin on kalastusoikeutta.

Kalatalouden edistämistä ja muiden 1 §:ssä tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamista varten vesialueet jaetaan niiden omistussuhteista sekä kunnallisesta jaotuksesta riippumatta kalastusalueisiin. Kalastusalueen hallinnon toimielimiä ovat sen valtuuskunta ja hallitus.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

4 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

2 luku**Kalastusoikeus****5 §**

(Kuten hallituksen esityksessä.)

6 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

Kalastuspiiri voi antaa järjestysmääräyksiä 1 momentissa tarkoitettun kalastuksen harjoittamisesta siltä osin, kuin vesialue ei kuulu 68 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kalastusalueeseen. Tällöin on erityisesti otettava huomioon, ettei muu kalastus saa kyseisellä alueella kohutuottomasti haitata tai vaikeuttaa siellä ammattimaisesti harjoitettavaa pyyntiä taikka heikentää sen edellytyksiä.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

7 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

Muusta kalastuksesta 1 momentissa mainitulla vesialueella päättää kalastusalueen valtuuskunta. Jos vesialue kuuluu kahteen tai useampaan kalastusalueeseen, on kalastusalueiden valtuuskuntien yhteisesti päätettävä asiasta. Päättöstä tehtäessä on otettava huomioon erityisesti ammattikalastajien tarpeet.

8 §

Sen lisäksi, mitä 6 §:n 1 momentissa ja 7 §:n 1 momentissa on säädetty kalastamisesta yleisellä vesialueella, on jokaisella kunnassa muutoin kuin tilapäisesti asuvalla (poist.) oikeus harjoittaa onkimista kunnassa olevalla muulla vesialueella, lukuun ottamatta lohi- tai siikapiitoisten vesistöjen koskia ja virtapaikkoja sekä niitä vesialueita, joilla kalastaminen on muun säännöksen nojalla kielletty.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu henkilö saa lisäksi harjoittaa muikun, kuoreen, silakan ja kilohailin pyyntiä verkolla (poist.) meressä myös yleiseen vesialueeseen kuulumattomalla, kunnassa olevalla vesialueella, joka sijaitsee ulkosaaristossa tai aavaa selkää vastassa. Milloin tällainen vesialue on kylänrajan sisäpuolella, on myös jokaisella kylässä muutoin kuin tilapäisesti asuvalla oikeus harjoittaa koukkukalastusta, ei kuitenkaan pitkälasiimalla eikä heittouistimella.

Mitä edellä on säädetty kylänrajan sisäpuolella olevista vesialueista, koskee myös jaettuja vesialueita.

(4 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

9 §

Jokaisella kylässä muutoin kuin tilapäisesti asuvalla on oikeus saada lupa harjoittaa kotitarve- ja virkistyskalastusta kylänrajan sisäpuolella olevalla, vesialueen omistajan osoittamalla alueella ja hänen määräämällään tavalla. Tällaisen luvan saaja on velvollinen suorittamaan siitä vesialueen omistajalle kohtuullisen maksun. Jos maksun määrästä ei sovita, asia voidaan saattaa kalastuspiirin ratkaistavaksi.

Onkimista ja jäältä tapahtuvaa pilkkimistä saa kalastusalueen vesialueella 8 §:n 1 ja 4 momentissa mainituin poikkeuksin harjoittaa henkilö, joka on suorittanut tähän kalastukseen mainitulla alueella oikeuttavan pilkintämaksun. Alle 18-vuotiaalla on kuitenkin oikeus pilkintämaksua suorittamatta harjoittaa onkimista ja pilkkimistä kaikkien kalastuspiirien alueella. Mitä tässä momentissa on sanottu onkimisesta ja pilkkimisestä, ei kuitenkaan koske kilpailuja tai muita vastaavia järjestettyjä tilaisuuksia, vaan niitä varten on saatava vesialueen omistajan lupa.

10 ja 11 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

12 §

Valtion yksityiset kalastukset pysytetään valtiolla siellä, missä ne vanhastaan ovat olleet ja edelleen ovat sen hallinnassa. Tarkempia säännöksiä niiden käytöstä samoin kuin valtiolle kuuluvan kalastusoikeuden käyttämisestä ja kalastuksen harjoittamisesta valtion omistamilla vesialueilla annetaan asetuksella, jolloin ammatikalastajien ja paikallisen väestön etu on ensi sijassa otettava huomioon. Mitä tämän lain 8 §:n 1 momentissa ja 9 §:n 2 momentissa on säädetty, sovelletaan kuitenkin myös valtion omistamilla vesialueilla.

13 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

14 §

(1 mom. poist.)

Jos jollakin on aikaisemmin saavutettu oikeus pitää isoarysää tai muuta siihen verrattavaa sulkupydydystä lähempänä lobi- ja siikapitoisen joen suuta kuin siitä on säädetty, tällaisen oikeuden haltija voidaan velvoittaa luopumaan sanotusta oikeudesta, jos se on tarpeen 1 §:ssä säädettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Jolleivät kalastuspiiri ja oikeuden haltija pääse luovuttamisesta sopimukseen, kalastuspiiri voi saattaa asian hakemuksella vesioikeuden ratkaistavaksi. Oikeuden luovuttamisesta on suoritettava sen täyttä arvoa vastaava korvaus. Jollei arvoa muutoin voida määrätä, katsotaan sen vastaavan saadun saaliin perusteella laskettua kaksikymmenkertaista viimeisten viiden vuoden aikana harjoitetun kalastuksen keskimääräistä vuotuista puhdasta tuottoa.

Luovuttamista koskeva erimielisyys voidaan saattaa riita-asiana vesioikeuden ratkaistavaksi. Jos kalastusoikeuden arvosta ei sovita, tulee vesioikeuden määräämän kahden esteettömän henkilön ennen asian ratkaisemista toimittaa sitä varten tarvittava arvioiminen.

3 luku

Kalastusoikeuden vuokraaminen

15—18 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

19 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

Jos kalastusoikeudesta on tehty 1 momentissa tarkoitettu vuokrasopimus, on vuokramiehellä, joka kalastusta harjoittaessaan on noudattanut mitä 1 ja 2 §:ssä on säädetty, etuoikeus sopimuksensa uudistamiseen. Vuokramies, jolta tämä oikeus evätään tai joka on tyytymätön uudistamista varten esitettyihin vuokraehtoihin, voi saattaa asian kanteella yleisen alioikeuden tutkittavaksi.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

20 §

Vuokranantaja voi purkaa kalastusoikeutta koskevan vuokrasopimuksen tai jättää sen uudistamatta, jos vuokramies muistutuksesta huolimatta käyttää väärin kalastusoikeuttaan, laiminlyö vuokramaksun suorittamisen tai muutoin rikkoo sopimuksen tai tämän lain 1 ja 2 §:ään perustuvat velvollisuutensa.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

4 luku

Kalastuksen harjoittamiseen liittyvät oikeudet

21 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

22 §

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

Maanomistajalla on oikeus saada korvaus edellä tässä pykälässä tarkoitettusta käyttöoikeudesta johtuvasta vahingosta ja haitasta. Jollei käyttöoikeudesta tai korvauksesta sovita, asia voidaan (poist.) saattaa tielautakunnan ratkais-

tavaksi. Tällöin on asian käsittelystä ja päätöksen teosta sekä muutoksenhausta soveltuvin kohdin voimassa, mitä yksityisistä teistä annetussa laissa (358/62) on tielautakunnan osalta säädetty.

5 luku

Kalan kulun ja kalakannan turvaaminen

23 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

24 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

Missä joki yhtyy mereen tai järveen, valtaväylän jatkeena on kalaväylä, joka käsittää syvimällä kohdalla kolmanneksen kysymyksessä olevan vesialueen leveydestä ja ulottuu niin kauaksi selkäveteen, että kalan kulku on turvattu. Vesioikeus voi kuitenkin hakemuksesta määrätä kalaväylän leveyden tai sijainnin toisin, jos se kalan kulun turvaamiseksi on tarpeen.

Kalaväylän rajat voidaan selvittää ja merkitä kartalle kalastuspiiriin, vesialueen omistajan tai kalastusoikeuden haltijan hakemuksesta suoritettavassa maanmittaustoimituksessa. Toimituksen suorittaa toimitusinsinööri ilman uskottuja miehiä, ja siihen on muuten sovellettava, mitä jakolaissa on rajankäynnistä säädetty. Toimituskustannuksista vastaa hakija.

(4 mom. poist.)

25—28 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

6 luku

Pyydykset ja pyynnin harjoittaminen

Pyydykset

29—33 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Rauhoitusajat ja pienimmät mitat

34—36 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Pyyntirajoitukset

37—40 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Apaja

41 ja 42 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

7 luku

Rauhoituspiiri

43 ja 44 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

45 §

Rauhoituspiirin rajat voidaan (poist.) selvittää kalastusalueen hallituksen hakemuksesta suoritettavassa maanmittaustoimituksessa. Toimituksen suorittaa toimitusinsinööri ilman uskottuja miehiä ja siihen on muuten sovellettava, mitä jakolaissa on rajankäynnistä säädetty. Toimituksen kustannukset maksetaan, jollei valtio ota niitä suorittaakseen, kalastusalueen varoista.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

46 ja 47 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

8 luku

Kalastuskunta

Tehtävät ja järjestäytyminen

48—51 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Kalastuskunnan kokous ja johtokunta

52—54 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

55 §

Jolleivät osakkaiden vesialueosuudet ole tiedossa tai jos niistä kalastuskunnan kokouksessa ilmenee erimielisyyttä, on maanmittauskontto-

rilla pyydettyä nämä osuudet osoittava luettelo. Luettelosta ei peritä maksua.

Jos maanmittauskonttorissa ei ole 1 momentissa mainittua luetteloa tai se on puutteellinen ja luettelon laatiminen tai täydentäminen edellyttää jakolain 231 b §:ssä tarkoitetun toimituksen suorittamista, on kalastuskunnan, luettelon saadakseen, haettava mainittua toimitusta, josta aiheutuvat kustannukset suoritetaan kalastuskunnan varoista.

(3 mom. poist.)

56—59 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Maksut ja kalavesien käyttö

60 ja 61 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

62 §

Jollei (poist.) kalaveden käytöstä muuta päätetä, jakautuvat (poist.) pyydysyksiköt yhteisen kalaveden osakkaiden kesken näiden vesialueosuuksien mukaisesti ja niiden kesken, joilla on kalastusoikeus koskitilan alueella, niiden osuuksien mukaan, jotka osakkailla ennen osuuden luovuttamista oli siihen vesialueeseen, josta koskitila on muodostettu. Koskitilan omistajan osuus kalastuskunnassa määräytyy koskitilan manttaalin mukaan. Kalastuskunta voi antaa tarkempia määräyksiä osakkailla kuuluvan kalastusoikeuden käyttämisestä.

63—65 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Oikeudenkäynti ja päätöksen oikaiseminen

66 ja 67 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

9 luku

Kalastusalue

Kalastusaluejako

68 §

Kalastusalueen (poist.) tulee yhden tai useamman kunnan alueella muodostaa sellainen

kalataloudellisesti yhtenäinen alue, jonka kalastusoloja järjestettäessä on asianmukaista soveltaa yhtenäisiä toimenpiteitä.

Kalastusaluejako ei koske meressä olevaa yleistä vesialuetta siltä osin kuin 1 §:ssä mainitut tavoitteet eivät vaadi alueen sisällyttämistä kalastusaluejakoon. Tällaisen vesialueen osalta suorittaa kalastusaluehallinnolle kuuluvat tehtävät asianomainen kalastuspiiri noudattaen soveltuvin osin tämän luvun säännöksiä.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

69 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Toimielimet

70 §

Päätäntävaltaa kalastusaluetta koskevissa asioissa käyttää kalastusalueen valtuuskunta. Valtuuskunnan jäsenten toimikausi on neljä vuotta. Jäsenet valitaan, noudattaen kalastusalueen ohjesäännön määräyksiä, seuraavasti:

1) kukin kalastuskunta valitsee yhden jäsenen;

2) ne kalastusalueeseen kuuluvan vesialueen omistajat, jotka eivät kuulu mihinkään kalastuskuntaan, saavat valita kokouksessaan asetuksella säädetyissä rajoissa kalastuspiirin päättämän määrän edustajia;

3) asianomaiset valtion viranomaiset määräävät:

a) valtion metsämaihin liittyvien vesialueiden osalta yhden jäsenen; ja

b) kalastusalueeseen kuuluvien yleisten vesialueiden osalta yhden jäsenen;

4) kalastusalueella toimivat ammattikalastajien paikalliset järjestöt nimeävät kukin edustajansa jäseneksi valtuuskuntaan; jollei alueella ole edellä tarkoitettuja järjestöjä, kalastusalueella toimiva asetuksella erikseen säädettävä kalastusalan neuvontatyötä hoitava toimielin nimeää kalastusta ammattinaan harjoittavien edustajaksi yhden jäsenen;

5) kalastusalueella toimivat, asetuksella erikseen säädettävät virkistyskalastajien eduista huolehtivat järjestöt asianomaisia paikallisia toimielimiä kuultuaan, nimeävät virkistyskalastusta harjoittavien edustajaksi yhden jäsenen; sekä

6) sen mukaan kuin kalastusalueen ohjesäännössä määrätään, valtuuskuntaan kuuluu asian tuntijajäsenenä 1 momentin 4 kohdassa tarkoi-

tetun neuvontatyötä hoitavan toimielimen edustaja.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

71 §

Milloin 70 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen jäsenten lukumäärä sellaisen kalastusalueen valtuuskunnassa, joka käsittää huomattavilta osin myös kyliin tai tiloihin kuuluvia vesialueita, *ei käsittäisi enemmistöä* valtuuskunnan jäsenten yhteismäärästä, voivat kalastuskunnat sekä 70 §:n 1 momentin 2 kohdassa mainitut vesialueen omistajat kalastusalueen ohjesäännössä tarkemmin määrättävällä tavalla yhdessä valita valtuuskuntaan niin monta jäsentä, että kalastuskuntia ja vesialueiden omistajia edustavilla jäsenillä on enemmistö valtuuskunnan jäsenmäärästä.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

72 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

73 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

Kalastuspiiri ja kalastusalueen hallitus voivat pyytää kunnanhallitusta hankkimaan sille ne tiedot, jotka ovat tarpeen valtuuskunnan jäsenten vaalien toimittamista varten. Maanmittausviranomaisen tulee tarvittaessa antaa virka-apua vesialueiden oikeudellisen aseman selvittämiseksi, *jolloin voidaan määrätä suoritettavaksi jakolain 231 a §:n mukainen toimitus.*

74—77 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Ohjesääntö sekä käyttö- ja hoitosuunnitelma

78—82 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Maksut ja päätöksen oikaiseminen

83—85 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

10 luku

Kalastuspiiri

86 ja 87 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

11 luku

Kalatalouden edistäminen

88 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

89 §

Edellä 9 §:ssä mainitun pilkintämaksun suuruus määrätään valtioneuvoston päätöksellä (*poist.*).

Pilkintämaksuista kertyneet tulot jaetaan (*poist.*) kalastusalueille niiden toiminnasta aiheutuneiden kustannusten peittämiseen. Varojen jaossa noudatetaan kunkin kalastusalueen vahvistetussa pilkintäsuunnitelmassa olevia varojen jakamista koskevia ohjeita.

90 ja 91 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

12 luku

Kalastustuotteita koskevia säännöksiä

92—95 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

13 luku

Valvonta, talteen ottaminen ja virka-apu

96—106 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

14 luku

Rangaistussäännökset

107 §

Joka

1) käyttää kiellettyä kalastustapaa tai kiellettyä pyydystä tahi pitää sellaista pyydystä veneessä tai muutoin siten, että se on pyyntiä varten helposti käsillä;

2) aiheuttaa kalastusta harjoittaessaan tarpeetonta häiriötä tai häittää;

3) kalastaa luvattomasti valta- tai kalaväylässä taikka vesialueella, jossa kalastaminen on kielletty tai sitä on rajoitettu, taikka rauhoituspiiriä koskevia määräyksiä rikkoen;

4) pyydystää rauhoitus- tai muutoin luvatomana aikana kalaa tai rapua taikka sanottuna aikana pitää vedessä niiden pyyntiin erityisesti sopivaa pyydystä;

5) pyydystää alimittaista kalaa tai rapua;

6) kalastaa vastoin kalastuspiirin tai muun viranomaisen taikka tuomioistuimen laillisesti määräämää kieltoa tahi rajoitusta;

7) harjoittaa kalan tai ravun pyyntiä, vaikka hän (*poist.*) ei ole suorittanut valtiolle säädettyä kalastuksenhoitomaksua tai *pilkintämaksua taikka* hänellä ei ole mukana lunastamaansa kalastuskorttia eikä hän voi sitä esittää *seitsemän* vuorokauden kuluessa; taikka

8) vastoin 92 §:n säännöstä myyntiä varten varastoi, kuljettaa tai lähettää, pitää kaupan, ostaa taikka maksusta tarjoaa rauhoitettuja tahi alimittaisia kaloja tai rapuja,

on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *kalastusrikkomuksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

108—113 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

15 luku

Erinäiset säännökset

114—116 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

117 §

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

Tässä laissa tarkoitetaan kylällä, ellei edellä muuta ole säädetty, alkuperäistä vesialueen omistajaa kuten kylää, jakokuntaa sekä yksinäistaltoa ja siihen verrattavaa omistusyksikköä.

Asetuksella säädetään siitä, mitä tässä laissa tarkoitetaan kunnassa tai kylässä tilapäisesti asuvalla.

118—123 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

124 §

Milloin 8 §:n 2 momentin soveltamiseksi on tarpeen selvittää, mitkä vesialueet sijaitsevat ulkosaaristossa, voidaan asia selvittää kalastuspiirin hakemuksesta suoritettavassa maanmittaustoimituksessa. Toimituksen suorittaa toimitusinsinööri ilman uskottuja miehiä ja siihen on

muuten sovellettava, mitä jakolaissa on rajankäynnistä säädetty. Toimitus suoritetaan valtion kustannuksella. Olosuhteiden muututtua voidaan ulkosaariston rajaa uudessa toimituksessa muuttaa.

125—127 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

16 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

128 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 , jollei 129 §:stä muuta johdu.
(2 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

129 §

(1—3 mom. kuten hallituksen esityksessä.)
Mitä 1 momentin 1 kohdassa on säädetty, ei koske Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kuntien aluetta, joiden osalta kalastuslaki (503/51) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen jää edelleen voimaan.

130 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

131 §

Kalastushoitoyhtymät, jotka on perustettu ennen tätä lakia voimassa olleiden säännösten mukaisesti, lopettavat toimintansa kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Asianomaisen kalastusalueen tulee soveltuvilta osin ottaa huolehtiakseen yhtymän tehtävistä. Mikäli kalastushoitoyhtymän säännöissä ei muuta ole määrätty, siirtyy yhtymän omaisuus sen jäsenkalastuskunnille.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

132 §

(*Poist.*)

132—134 §

(Kuten hallituksen esityksen 133—135 §.)

135 § (136 §)

Milloin 133 §:ssä tarkoitettu rauhoituspiiri on päätetty pysyttää, sen osalta on sovellettava tämän lain säännöksiä. Aikaisemmin määrättyt

käyttörajoitukset pysyvät kuitenkin voimassa. Näitä rajoituksia voidaan muuttaa 43 §:ssä säädetyllä tavalla.

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät kolmas ja neljäs lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Samalla valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi käsitellä hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 1981

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Kaarna, varapuheenjohtaja Raatikainen, jäsenet Grönholm, Hietala, Ihmäki, A.-L. Jokinen, Löyttyniemi, Malm, Paakkinen, Pekonen (osittain), Perho,

136 ja 137 §
(Kuten hallituksen esityksen 137 ja 138 §.)

Vielä valiokunta ehdottaa,

että lakialoitteisiin n:o 199, 203, 206 ja 211 (kaikki 1979 vp.) sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Lopuksi valiokunta ehdottaa,

että toivomusaloitteet n:o 704, 726 ja 817 (kaikki 1979 vp.) ja n:o 339, 364 ja 398 (kaikki 1980 vp.) hylättäisiin.

Pihlajamäki, Pohjala, Salminen (osittain), Tapiola, Vesterinen ja Vähäkangas (osittain) sekä varajäsenet Pekkarinen (osittain) ja Skinnari (osittain).

Vastalause

Kalastuslain uudistamista koskeva hallituksen esitys (1980 vp. n:o 214) annettiin eduskunnalle perusteellisen valmistelun tuloksena. Valtioneuvosto asetti vuonna 1973 komitean, jonka tehtäväksi annettiin vuodelta 1951 peräisin oleva kalastuslainsäädännön tarkistaminen nykyisiä olosuhteita vastaavaksi. Komitean mietinnöstä, joka valmistui vuonna 1977, pyydettiin lausunnot kaikilta kalastusalan kanssa tekemisissä olevilta virastoilta, laitoksilta ja järjestöiltä. Komitean ehdotusten jatkovalmistelua suoritettiin sen jälkeen maa- ja metsätalousministeriössä. Tämän lisäksi kalastuslain uudistamiseen liittyvää viimeistelytyötä suoritettiin vielä eri hallituspuolueiden eduskuntaryhmien

edustajien muodostamassa työryhmässä ja sen jälkeen hallituksen asettamassa ministerityöryhmässä. Perusteellisen valmistelun seurauksena hallitus antoi lakiesityksensä eduskunnalle vuoden 1980 syksyllä.

Hallituksen esitys kalastuslainsäädännön uudistamisesta on näin ollen kompromissiehdotus, jossa eri osapuolten näkemykset on pyritty mahdollisimman tarkoin sovittamaan yhteen. Tästä syystä pidämme valitettavana, että laki- ja talousvaliokunnan enemmistö on äänestysten jälkeen ehdottanut muutoksia muun muassa lakiesityksen suurinta mielenkiintoa herättäneisiin yleiskalastusoikeuden laajentamista tarkoittaviin, nimenomaan onginta- ja pilkkioi-

keutta koskeviin säännöksiin. Valiokunnan enemmistön ehdottamat muutokset merkitsevät onginta- ja pilkkintäoikeuden huomattavaa rajaamista ja supistamista hallituksenkin esittämään rajoitettuun oikeuteen nähden. Seurauksena olisi onginta- ja pilkkimis säännösten selvä huonontuminen vapaa-ajankalastajien kannalta. Vastaavasti muutosehdotuksilla korostettaisiin yksipuolisesti vesialueiden omistajain hyötynäkökohtien huomioon ottamista.

Tästä syystä emme voi hyväksyä valiokunnan enemmistön kalastuslakiehdotuksen 9 §:n 2 momenttiin ehdottamaa muutosta, jonka mukaan pilkkiminen olisi rajoitettava vain jäältä tapahtuvaksi. Tällainen rajaaminen talviaikaan on tarpeeton, eikä se ole valvontasyistäkään perusteltu. Sulan veden aikana tapahtuva pilkkiminen ei myöskään millään tavalla heikennä esimerkiksi ammattikalastajien asemaa. Onkimis- ja pilkkimismahdollisuuksia rajaisi kuitenkin vielä enemmän valiokunnan enemmistön muutosehdotus, että oma pilkintäkortti vaadittaisiin jokaisella kalastusalueella. Tällöin vapaa-ajankalastajalla täytyisi olla oman läänin alueella kalastaessaan useita pilkintäkortteja, kun hallitus esitti, että sama pilkintäkortti riittää kalastuspiirin eli läänin vesialueilla.

Emme pidä myöskään perusteltuna valiokun-

nan enemmistön 71 §:ään ehdottamaa muutosta, että kalastusalueiden valtuuskunnassa tulee olla vesialueiden omistajien enemmistö. Olemme hallituksen esityksen kannalla niin, että valtuuskuntaan voidaan valita niin monta vesialueiden omistajia edustavaa jäsentä, että näiden määrä ylittää kolmanneksen valtuuskunnan jäsenten lukumäärästä.

Samalla tavalla perustelematon on valiokunnan enemmistön 89 §:n 1 momenttiin ehdottama muutos, ettei pilkintämaksun suuruutta tulisi kytkeä kalastuksenhoitomaksun määrään. Myös 89 §:n 2 momentti olisi hyväksyttävä hallituksen esittämässä muodossa, kun lakiehdotuksen 9 §:n 2 momentin mukainen pilkintäkorttimenettely hoidettaisiin hallituksen esityksen mukaisesti, eikä niin kuin valiokunnan enemmistö ehdottaa. Valiokunnan enemmistön ehdotukset merkitsisivät hallituksen esitykseen verrattuna sekavaa järjestelmää ja seurauksena olisi lisärasituksia vapaa-ajan kalastajille.

Edellä esittämämme perusteella ehdotamme kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Kalastuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—8 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä.)

9 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä.)
(2 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

10—70 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä.)

71 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

70—88 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä.)

89 §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

90—137 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä.)

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 1981

Kaisa Raatikainen
Eino Grönholm

Hannu Tapiola
M.-L. Salminen
Jouko Skinnari

Anna-Liisa Jokinen
Pertti Hietala

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä,
2 päivänä kesäkuuta 1981

Lausunto n:o 5

Laki- ja talousvaliokunnalle

Laki- ja talousvaliokunta on kirjeellään 9 päivältä joulukuuta 1980 eduskunnan päätöksen mukaisesti pyytänyt perustuslakivaliokunnan lausuntoa hallituksen esityksestä n:o 214 (1980 vp.) kalastuslainsäädännön uudistamisesta. Asian johdosta ovat olleet kuultavina ministeri Veikko Saarto, ministeri Christoffer Taxell, lainsäädäntöneuvos Timo Kotkasaari oikeusministeriöstä, apulaisosastopäällikkö Heikki Pitkänen, hallitussihteeri Raimo Ruokonen ja ylitarkastaja Harri Dahlström maa- ja metsätalousministeriöstä, professori Mikael Hidén, professori Ilkka Saraviita, maaherra Kauko Sipponen, apulaisprofessori Lars D. Eriksson, piiri-insinööri Kalevi Routala Rovaniemen maanmittauspiirin maanmittaustoimistosta ja Iin kunnanhallituksen puheenjohtaja Uno Paaso. Käsiteltyään asian yksinomaan valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset laiksi yleisestä kalastusoikeudesta (ensimmäinen lakiehdotus), jäljempänä valtuuslakiehdotus, kalastuslaiksi (toinen lakiehdotus), jäljempänä kalastuslakiehdotus, laiksi vesilain 2 luvun muuttamisesta (kolmas lakiehdotus) sekä laiksi rikoslain 33 luvun 13 §:n muuttamisesta (neljäs lakiehdotus).

Valtuuslakiehdotus sisältää ne yleisen eli muulle kuin vesialueen omistajalle kuuluvan kalastusoikeuden laajuutta koskevat säännökset, jotka hallituksen käsityksen mukaan vaativat hallitusmuodon mukaisesta omaisuuden perustuslainturvasta poikkeavina valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaista säätämisyjärjestystä. Valtuuslakiehdotuksen tarkoituksena on oikeuttaa tavallisen lainsäädäntöjärjestyksen mukaisella lailla säätämään valtuuslakiehdotuksen osoittamissa rajoissa yleisen kalastusoikeuden käytöstä. Hallituksen käsityksen mukaan voi-

daan kalastuslakiehdotus käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, jos valtuuslakiehdotus hyväksytään. Valtuuslakiehdotuksen hyväksyminen laajentaa yleistä kalastusoikeutta verrattuna voimassa olevaan lakiin yleisen kalastusoikeuden laajentamisesta (504/51), jäljempänä valtuuslaki, joka ehdotetaan kumottavaksi, siltä osin kuin ei ole kysymys onkimisesta sekä muikun, silakan ja kilohailin pyynnistä verkolla kunnassa olevalla vesialueella tai kotitarve- ja virkistyskalastuksesta kylään kuuluvalla vesialueella kalastuskunnan osoittamalla tavalla. Kalastuslakiehdotuksen tarkoituksena on kalastusta koskevien säännösten uudistaminen kokonaisuudessaan vesialueiden mahdollisimman suuren pysyvän tuoton saavuttamiseksi, kalavesiä omistamattoman väestönsosan virkistyskalastusmahdollisuuksien parantamiseksi sekä kalavesien ja kalastushallinnon hoidon tehostamiseksi.

Hallituksen esityksessä lähdetään siitä, että kaikki ristiriidat kalastuslakiehdotuksen ja perustuslain säännösten kanssa poistetaan säätämällä valtuuslaki. Tällainen kaksiosainen lainsäädäntötoimi on lainsäädäntökäytännössä poikkeuksellinen. Yleensä menetellään siten, että säädösehdotus, joka joiltakin osin on ristiriidassa perustuslain kanssa, säädetään perustuslain säätämisyjärjestyksessä ilman erillistä valtuuslakia. Kumpikin menettelytapa on valtiosääntöoikeudellisesti arvostellen yhtä hyväksyttävä. Tällaisen kaksiosaisen lainsäädäntötoimen valtiosääntöoikeudellisen tarkastelun yhteydessä perustuslakivaliokunta on tutkinut, onko valtuuslakiehdotus kaikilta osiltaan tarpeellinen eli ovatko valtuuslakiehdotuksen säännökset ristiriidassa perustuslakien kanssa. Lisäksi valiokunta on selvittänyt, sisältyykö kalastuslakiehdotukseen sellaisia perustuslakien kanssa ristiriidassa olevia säännöksiä, joiden

antamiseen tavallisen lainsäädäntöjärjestyksen mukaisesti säädettävällä lailla valtuuslaki ei oikeuta. Mikäli kalastuslakiehdotus sisältää tällaisia säännöksiä, ehdotus tulee käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla valtuuslakiehdotuksesta riippumatta tai sitten muuttaa valtuuslakiehdotusta tai kalastuslakiehdotusta tai molempia vastaavasti. Edelleen valiokunta on tarkastellut, ovatko valtuuslakiehdotuksessa säädettäväksi ehdotetut poikkeukset perustuslaista laajuudeltaan asianmukaiset eli vastaavako ne kalastuslakiehdotuksesta ilmeneviä tarpeita vai menevätkö ne pitemmälle kuin näyttäisi olevan tarpeen. Valiokunta toteaa, ettei valtuuslakiehdotuksen säätämislle laajemmaksi kuin säätämishetkellä on tarpeen, ole sinänsä valtiosääntöistä estettä. Perustuslakien ja erityisesti niihin sisältyvien perusoikeuksien luonteen asianmukainen huomioiminen edellyttää perustuslakivaliokunnan mielestä kuitenkin sitä, ettei poikkeuksia niistä tehdä ja valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaista säätämisyjärjestystä käytetä laajemmin kuin on välttämätöntä.

Onkiminen ja pilkkiminen

Valtuuslakiehdotuksen 1 §:n 1 kohta säätelee onkimisesta ja pilkkimisestä. Hallituksen käsityksen mukaan jokaisen kunnassa muutoin kuin tilapäisesti asuvan oikeus harjoittaa onkimista kunnassa olevilla vesialueilla sekä jokaisella alle 18-vuotiaalla henkilöllä oleva oikeus harjoittaa onkimista ja pilkkimistä kaikilla vesialueilla maassa edellyttää valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaista säätämisyjärjestystä. Sitä vastoin hallitus katsoo, ettei yleisen onkimis- ja pilkkimisoikeuden myöntäminen edellytä perustuslain säätämisyjärjestystä siltä osin kuin sanottu oikeus perustuu erityisen pilkintämaksun suorittamiseen kalastuspiireittäin.

Hallituksen esityksen mukainen onkimis- ja pilkkimisoikeus on siten seuraavanlainen. Jokaisella kunnassa muutoin kuin tilapäisesti asuvalla on oikeus harjoittaa onkimista kunnassa olevilla vesialueilla. Jokaisella alle 18-vuotiaalla henkilöllä on oikeus harjoittaa onkimista ja pilkkimistä kaikkien kalastuspiirien alueella eli kaikilla maan vesialueilla. Nämä säännökset sisältyvät valtuuslakiin, koska ne hallituksen käsityksen mukaan poikkeavat hallitusmuo-

don mukaisesta omaisuuden perustuslain turvasta.

Yleisellä vesialueella järvessä on jokaisella järveen ulottuvassa kunnassa muutoin kuin tilapäisesti asuvalla oikeus harjoittaa onkimista, pilkkimistä ja muuta koukkukalastusta. Jokaisella henkilöllä, joka on suorittanut erityisen pilkintämaksun, on oikeus harjoittaa onkimista ja pilkkimistä kaikkien niiden kalastuspiirien alueella, joiden osalta kyseinen maksu on suoritettu. Näiltä osin hallituksen esitys lähtee siitä, että onkimis- ja pilkkimisoikeus ei vaadi poikkeuksellista säätämisyjärjestystä, koska siitä suoritetaan kalastuspiireittäin erityinen pilkintämaksu.

Säädettäessä voimassa olevaa kalastuslakia (503/51) katsottiin hallituksen esityksen perusteluissa, että toisen kylän alueella tapahtuvaa silakanpyyntiä sekä onkimista ja muuta kotitarve- ja virkistyskalastusta toiselle kuuluvalla vesialueella samoin kuin toisen alueelle rakentamista koskevat säännökset laajentavat yleistä kalastusoikeutta ja oikeutta käyttää toisen kiinteistöä. Tämän vuoksi hallituksen esitykseen sisältyi ehdotus erilliseksi valtuuslaiksi, joka sittemmin säädettiin ja johon edellä on viitattu. Hallituksen kysymyksessä olevasta esityksestä ei ilmene, katsottiinko miten tahansa rajoitetun yleisen onkimisoikeuden loukkaavan kalaveden omistajan omaisuudensuojaa. Aikaisemmissa valmisteluvaiheissa ei yleisen onkimisoikeuden ja vesialueen omistajan omaisuudensuojan suhteeseen ollut nimenomaisesti puututtu. Hallituksen esitys käsiteltiin eduskunnassa ja lakiehdotukset hyväksyttiin perustuslakivaliokunnan kannanottoa hankkimatta. Hallituksen esityksessä viitataan kuitenkin korkeimman oikeuden lausuntoon vuodelta 1939, jossa korkein oikeus tarkasteltuaan yleistä onkimis- ja muuta koukkukalastusoikeutta ulko-saaristossa ja aavaa selkää vastassa olevalla kylän vesialueella sekä silakanpyyntioikeutta ja todettuaan lausuntonsa kohteena olevan ehdotuksen supistavan silloin voimassa ollutta yleistä koukkukalastusoikeutta ja tekävän välillä lakautetun yleisen silakanpyyntioikeuden jälleen tietyin edellytyksin sallituksi lausuu, että säännökset yleisen kalastusoikeuden laajentamisesta yksityisten vesialueilla loukkaavat hallitusmuodon tunnustamaa yksityisen omistusoikeuden periaatetta ja ettei niitä sen vuoksi voida säätää tavallisella lailla. Korkeimman oikeuden lausunnossa lienee lähinnä tarkoitettu silakanpyyntioikeuden laajentamista eikä lausunnossa

nimenomaan mainita onkimista. Tämän mukaisesti kuitenkin oikeus harjoittaa onkimista kunnassa olevalla vesialueella sisällytettiin vuoden 1951 valtuuslakiin, koska se katsottiin hallitusmuodon mukaisesta omaisuuden perustuslainturvasta poikkeavaksi.

Perustuslakivaliokunta on käsitellyt pilkkimisoikeutta lausunnoissaan n:o 6 (1961 vp.) ja n:o 4 (1968 vp.), jolloin valiokunta antoi lausuntonsa eräistä lakialoitteista, jotka tarkoittivat yleisen kalastusoikeuden laajentamista mm. pilkkimisen osalta sanottuun valtuuslakiin verrattuna. Kummassakin lausunnossaan perustuslakivaliokunta nimenomaan totesi rajoittuvansa tarkastelemaan kysymystä vain sillä kannalta, sopivatko aloitteissa tarkoitetut yleisen kalastusoikeuden laajennukset valtuuslain puitteisiin. Valiokunta ei nimenomaisesti tutkinut kysymystä siitä, poikkesiko yleinen onkimis- tai pilkkimisoikeus hallitusmuodon mukaisesta omaisuuden perustuslainturvasta. Valiokunta totesi lausunnoissaan nimenomaan, että lakialoitteisiin sisältyvien ehdotusten käsittelyjärjestystä harkittaessa on tutkittava, pysyvätkö ehdotetut kalastusoikeuden laajentamiset niissä rajoissa, joissa vesialueen omistusoikeudelta edellä mainituilla, yleisen kalastusoikeuden laajentamisesta annetulla lailla poistettiin perustuslainsuojat. Lisäksi valiokunnan lausunnoissa on otettu nimenomaisesti kantaa vain siihen, sisältyykö pilkkiminen vuoden 1951 valtuuslaissa tarkoitettuun onkimiseen. Valiokunta pitää lausuntojen mukaista valtuuslain tulkintaa edelleen oikeana ja perusteltuna. Lausunnoissa tai muissa valiokunnan kannanotoissa ei kuitenkaan ole selvitetty vesialueen omistajan hallitusmuodon mukaisen omaisuuden suojan suhdetta yleiseen onkimis- ja pilkkimisoikeuteen.

Hallitusmuodon 6 §:n mukaan jokainen Suomen kansalainen on lain mukaan turvattu omaisuuden puolesta. Vesialueen omistusoikeus on sellainen varallisuusarvoinen etu, joka kuuluu tämän suojan piiriin. Yleisen kalastusoikeuden laajentaminen merkitsee omistajan käyttöoikeuden rajoittamista samassa suhteessa kuin muiden kalastusoikeutta vesialueella lisätään. Omaisuus ei kuitenkaan ole suojattu kaikkia käyttörajoituksia vastaan. Tavallisella lailla voidaan säätää rajoituksia, jotka eivät loukkaa omistajan normaalia, kohtuullista ja järkevää omaisuudenkäyttöä.

Toisen vesialueelle omistajan kalastusoikeuden ohella myönnettävän onkimis- ja pilkintä-

oikeuden samoin kuin muun kalastusoikeuden arviointi omaisuuden suojan kannalta edellyttää, että harkitaan niitä tosiasiallisia haitallisia seurauksia, joita omistajalle voi aiheutua. Jos on pääteltävissä, että ainakin joissakin tapauksissa omistajalle aiheutuvat haitalliset seuraukset saattavat olla ristiriidassa vesialueen normaalin, kohtuullisen ja järkevän käytön kanssa, on seuraukset aiheuttava toimenpide omaisuuden suojan kanssa ristiriidassa ja vaatii valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaisen säätämisyjärjestyksen. Arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota mm. kalastustavan tehokkuuteen, kohteena olevan kalakannan laatuun ja määrään, kalastuksen vaikutukseen vesialueen pysyvän tuoton kannalta sekä omistajan tai käyttööikeuden haltijan tarpeisiin, menetyksiin ja kustannuksiin.

Kalastuslakiehdotuksen 9 §:n 2 momentin mukaan onkimista ja pilkkimistä saa, 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun kuntakohtaisen ongintaoikeuden ohella, harjoittaa koko maassa suorittamalla kalastuspiireittäin pilkintämaksu ja alle 18-vuotias henkilö pilkintämaksua suorittamatta. Onginta- ja pilkintäoikeus on siten periaatteessa yleinen. Tämän oikeuden käyttö voi ainakin joissakin tapauksissa muodostua laadultaan ja laajuudeltaan sellaiseksi, että se on ristiriidassa omaisuuden eli vesialueen normaalin, kohtuullisen ja järkevän käytön kanssa, joten siitä säätäminen edellyttää valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaista säätämisyjärjestystä.

Kalastuslakiehdotuksessa onginta- ja pilkintäoikeuden käyttöä on toisaalta rajoitettu tai tehty sen rajoittaminen tai kokonaan kieltäminen kalastuspiiriin, kalastusalueen valtuuskunnan tai vesialueen omistajan aloitteesta mahdolliseksi. Lakiehdotuksen 8 §:n 1 ja 4 momentti, 9 §:n 2 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 39 § sisältävät tällaisia rajoituksia, jotka oleellisesti vähentävät tai tekevät mahdolliseksi vähentää vesialueen omistajalle aiheutuvia haitallisia seurauksia. Lisäksi 11 §:n mukaan myös onkiminen ja pilkkiminen voidaan kokonaan kieltää tai sitä rajoittaa määrätyllä vesialueella. Nämä säännökset huomioon ottaen perustuslakivaliokunta katsoo, että yleinen onkimis- ja pilkkimisoikeus on kalastuslakiehdotuksessa siten järjestetty, että siitä voidaan säätää tavallisella lailla. Täten valtuuslakiehdotuksen 1 §:n 1 kohta on tarpeeton ja se tulisi edellä esitetty huomioon ottaen poistaa.

Hallituksen käsityksen mukaan yleisen onkimis- ja pilkkimisoikeuden myöntäminen ei edellytä perustuslain säätämisyjärjestystä siltä osin kuin sanottu oikeus perustuu pilkintämaksun suorittamiseen kalastuspiireittäin, koska onkimis- ja pilkkimisoikeuden laajentaminen korvataan vesialueiden omistajille lakiehdotuksen 89 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Perustuslakivaliokunnan mielestä pilkintämaksu ei vaikuta säätämisyjärjestyskysymyksen arviointiin. Pilkintämaksu on riippumaton pilkkimisen vesialueilla aiheuttamista tosiasiallisista seurauksista tai siitä, missä määrin pilkkimistä tosiasiallisesti esiintyy eri vesialueilla. Maksutulot jaetaan vesialueiden omistajille, mutta jako ei perustu kullekin omistajalle pilkkimisestä aiheutuneeseen tosiasialliseen haittaan tai vahinkoon eikä nimenomaan hänen vesialueeseensa kohdistuneeseen pilkintärasitukseen. Täten alle 18-vuotiaiden vapauttaminen pilkintämaksun suorittamisesta ei olisi edellyttänyt mainintaa valtuuslakiehdotuksen 1 §:n 1 kohdassa.

Perustuslakivaliokunta korostaa tässä yhteydessä, että koska lakiehdotuksessa lisätään kalastuksenhoitovelvoitteita mm. kalastuskunnille ja yleistä kalastusoikeutta laajennetaan, valiokunta pitää hallituksen ehdottamaa pilkintämaksua sinänsä tarpeellisenä ja tarkoituksellisenä mm. kalavesien hoidon kannalta.

Valtuuslakiehdotuksen muut kohdat

Valtuuslakiehdotuksen 1 §:n 2 ja 3 kohdat vastaavat muikun, silakan ja kilohailin verkkopyynnin osalta nykyisen valtuuslain mukaista sääntelyä, mutta laajentavat kunnassa tai kylässä asuvan oikeutta kalastukseen kysymyksessä olevilla vesialueilla nykyiseen valtuuslakiin verrattuna siinä, että käytettävänä kalastustapoina tulevat kysymykseen myös pintatrooti ja vieterikoukku sekä uutena saaliskalana kuore. Perustuslakivaliokunta katsoo, että valtuuslakiehdotuksen näissä kohdissa tarkoitettujen kalastustapojen kalavesille aiheuttama kalastusrasitus on useissa tapauksissa ja ainakin pintatrootiin osalta niin huomattava, että vesialueen omistajan velvoittaminen niiden sallimiseen voi hallitusmuodon mukaisen omaisuuden suojaan vuoksi tapahtua vain valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaisessa järjestyksessä. Kalastuslakiehdotuksen 8 §:n 4 momentissa tarkoitettut rajoitukset eivät ole riittäviä vaikuttaakseen asian arviointiin.

Valtuuslakiehdotuksen 1 §:n 4 kohta, joka koskee oikeutta saada vesialueen omistajalta lupa kotitarve- ja virkistyskalastuksen harjoittamiseen, vastaa nykyisen valtuuslain mukaista sääntelyä paitsi siinä, että kalastuskunnan sijasta luvanantajana mainitaan vesialueen omistaja. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan tämä johtuu siitä, että oikeus luvansaantiin tulee koskemaan myös jaettuja vesialueita eikä vain jakamattomia kalastuskuntien vesialueita kuten nykyisin. Valtuuslakiehdotuksessa ei mainita luvan maksullisuudesta, jota edellytetään kalastuslakiehdotuksen 9 §:n 1 momentissa. Tältä osin hallituksen esitys vastaa voimassa olevaa sääntelyä.

Perustuslakivaliokunta katsoo, että kalastuslakiehdotuksen 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu luvanantovelvollisuus voi olla ristiriidassa omistajan hallitusmuodon mukaisen omaisuuden suojaan kanssa, koska kysymyksessä olevaan lupaan perustuvan kalastuksen aiheuttama kalastusrasitus on lähtökohtaisesti suurempi kuin onkimis- ja pilkkimisoikeuden osalta on kysymys. Myös vesialueen omistajan valtuudet rajata kalastusta ovat epäselvät, korvauksen määräytymisperusteet ovat epämääräiset eikä ole selvää, ettei luvanantovelvoite haittaa omistajan omaa kalastusta. Valtuuslakiehdotuksen 1 §:n 4 kohdan ja kalastuslakiehdotuksen 9 §:n 1 momentin sisällön eroavuudelle maksun osalta ei ole esitetty asiallisesti merkittävää perustetta. Valtuuslakiehdotus tekee nyt hallitusmuodon mukaiseen omaisuuden suojaan laajemman poikkeuksen kuin kalastuslakiehdotuksen mukaan on tarpeen. Tälle menettelylle ei sinänsä ole valtiosääntöistä estettä. Perustuslakivaliokunnan mielestä on kuitenkin asianmukaisempaa, että poikkeuksia perustuslaista tehdään vain siinä laajuudessa kuin on välttämätöntä. Tässä yhteydessä ei välttämätöntä tarvetta ole ilmennyt, joten valtuuslakiehdotuksen 1 §:n 4 kohtaan tulee sisällyttää maininta luvansaantioikeuden maksullisuudesta, ellei jo nyt katsota välttämättömäksi varata mahdollisuutta myöhemmin säätää luvansaantioikeus tavallisella lailla maksuttomaksi.

Kalastuslakiehdotuksen 16 §:n 2 ja 3 momentissa on luotu kalastuslainsäädännössä uusi järjestelmä, jonka mukaan vesialueen omistajaa voidaan, jos alueen käyttämättä jättämisestä aiheutuisi olennaista kalakannan hoitoon ja kalastukseen liittyvää haittaa vesistöissä, kehoittaa vuokraamaan alue ammattikalastusta varten ja jos omistaja ei kehotusta noudata tuomio-

istu in voi velvoittaa hänet sallimaan tietynlaisen pyynnin alueella tai kustantamaan ne muut toimenpiteet, jotka ovat tarpeen käyttämättä jättämisestä aiheutuvien haittojen poistamiseksi. Valtuuslakiehdotuksen 1 §:n 5 kohdassa säädetään vain omistajan velvoittamisesta sallimaan vesialueensa käyttöön ottaminen. Valtuuslakiehdotuksen tässä kohdassa ei myöskään aseteta omistajan velvoittamisen edellytykseksi tuomioistuimen päätöstä. Kun edellä tarkoitettu vuokraamiskehoitus ei ole omistajaa sitova, muodostuu omistajan oikeussuojan kannalta ratkaisevaksi se, mihin hänen on kalastuslakiehdotuksen 16 §:n 3 momentin mukaan alistuttava. Valiokunnan mielestä on vesialueen omistajan oikeusturvan kannalta oleellista, että velvoittaa voi vain tuomioistuin, velvoittaminen voi tapahtua vain korvausta vastaan ja että velvoittamisen täytyy tähdätä vesialueen kalataloudellisesti tarkoituksenmukaiseen hyväksikäyttöön. Lisäksi sallimis- ja kustannusten maksuvelvoite tulee kysymykseen vasta omistajan itse laiminlyötyä vesialueensa käytön ja hoidon ja kieltäydyttyä siitä vuokraamasta tai tekemästä muuta sopimusta alueen kalakannan käyttämisestä.

Kalastusoikeudella ymmärretään suojattua valtaa harjoittaa kalastusta määrättyllä vesialueella ja siihen sisältyy oikeus vesialueen kalakannan taloudelliseen hyväksikäyttöön ja oikeus järjestää vesialueen käyttö ja hoito, joten kalastusoikeus on vesialueen omistusoikeuden osa. Vesialueen omistajalla saattaa olla perusteltu aihe kieltää kalaveden vuokraus tai vastustaa sallimisvelvoitetta vesialueensa suunnitelmallisen hoidon vuoksi. Kalastuksesta pidättäytyminen saattaa myös olla hyödyksi kalakannalle. Kysymyksessä oleva järjestely merkitsee omistajan velvoittamista korvausta vastaan luopumaan kokonaan tai osittain omaisuutensa käyttöoikeudesta taikka suorittamaan kustannuksia haitoista, joita periaatteessa toisille yksityisille vesistön vesialueen omistajille saattaa aiheutua. Tilanne voidaan sen toteuttamisedellytyksiä harkittaessa rinnastaa hallitusmuodon 6 §:n 3 momentissa tarkoitettuun pakkolunastukseen. Tämä merkitsee, että oikeudesta luopumaan velvoittamisen täytyy tapahtua yleiseen tarpeeseen ja täyttää korvausta vastaan. Lakiehdotuksen 16 §:n säännökset eivät sisällä mitään määräystä siitä, minkälainen korvaus on kyseessä ja kysymyksessä olevaa sallimis- tai kustannusten maksuvelvoitetta ei ainaakaan kaikilta osiltaan voida pitää yleisen tar-

peen vaatimana. Tämän vuoksi perustuslakivaliokunta katsoo, että kalastuslakiehdotuksen 16 §:n 3 momentin säännös edellyttää valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaista säätämistä. Valtuuslakiehdotuksen 1 §:n 5 momentin säännös on tältä osin tarpeellinen, mutta hallituksen esittämässä muodossa perustuslakivaliokunnan mielestä puutteellinen, koska siinä ei mainita omistajan velvoittamista kustannusten maksamiseen eikä sitä oikeusturvan kannalta oleellista seikkaa, että omistajan velvoittaminen voi tapahtua vain tuomioistuimen toimesta. Kalastuslakiehdotuksen säätäminen valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa järjestyksessä edellyttää siten joko 16 §:n 3 momentin poistamista tai sitä koskevan valtutuksen täydentämistä valtutuslakiehdotuksessa.

Kalastuslakiehdotus

Sen lisäksi mitä valtutuslakiehdotuksen tarkastelun yhteydessä edellä on kalastuslakiehdotuksen osalta esitetty perustuslakivaliokunta on katsonut tarpeelliseksi erikseen tarkastella eräitä kalastuslakiehdotuksen säännöksiä, jotka eivät hallituksen esityksessä liity valtutuslakiehdotukseen.

Kalastuslakiehdotuksen 14 §:n 1 ja 3 momentissa ja 25 §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi eräiden kalastukseen liittyvien oikeuksien lakkauttamisesta. Kysymyksessä on puuttuminen laillisesti saatuun erityiseen oikeuteen siten, että oikeudenhaltija velvoitetaan korvausta vastaan luopumaan määrätystä oikeudesta kiinteän omaisuuden käyttämiseen. Tämä tilanne voidaan sen toteuttamisedellytyksiä harkittaessa rinnastaa hallitusmuodon 6 §:n 3 momentissa tarkoitettuun pakkolunastukseen. Tämä merkitsee, että oikeudesta luopumaan velvoittamisen täytyy tapahtua yleiseen tarpeeseen ja täyttää korvausta vastaan.

Lakiehdotuksessa on nimenomaan edellytetty täyden arvon korvaamista ja todettu korvauksen arviointiperuste, jos täyttää arvoa ei voida muutoin määrätä. Täten määriteltä korvausta voidaan pitää hallitusmuodon 6 §:n mukaisena, joten tältä osin mainitut kolme tapausta täyttävät tavallisen lainsäätämismääräyksen edellytykset. Lakiehdotuksen 14 §:n 3 momentissa ja 25 §:n 2 momentissa todetaan, että omistaja voidaan velvoittaa luopumaan sanotusta

oikeudesta, jos se on tarpeen 1 §:n tavoitteen saavuttamiseksi, joten näiden säännösten voidaan katsoa täyttävän hallitusmuodon 6 §:n 3 momentin molemmat edellytykset.

Kalastuslakiehdotuksen 14 §:n 1 momentin säännös on kuitenkin tältä osin muista poikkeava. Lunastuksen saajana on vesialueen omistaja eli periaatteessa toinen yksityinen. Säännökseen ei sisälly määräyksiä, joiden nojalla lunastuksen voitaisiin katsoa tapahtuvan yleiseen tarpeeseen. Tämän vuoksi 14 §:n 1 momentin säännös ei täytä yleisen tarpeen vaatimusta. Lunastuksen kohteeksi tulevat oikeudet saattavat olla taloudellisesti merkittäviä. Säännöksessä ei ole asetettu myöskään mitään edellytyksiä vesialueen omistajan lunastusoikeuden käytölle, joten sitä ei voida rinnastaa rasitteen poistamiseen tai siirtämiseen haittojen vähentämiseksi tai olosuhteiden muututtua, joten se vaatii valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaista säätämisyjärjestystä. Kalastuslakiehdotuksen säätäminen valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa järjestyksessä edellyttää siten joko 14 §:n 1 momentin poistamista tai sitä koskevan valtuutuksen lisäämistä valtuuslakiehdotukseen.

Kalastuslakiehdotuksen 19 §:n 2 momentin sanamuoto edellyttää, että vuokramiehellä on oikeus vuokrasopimuksen uudistamiseen siinäkin tapauksessa, että vesialueen omistaja ei halua lainkaan antaa aluettaan vuokralle. Perustelujen mukaan tarkoituksena on antaa vuokramiehelle etuoikeus sopimuksensa uudistamiseen, jos kalastusoikeus sopimuksen päätyttyä annetaan uudelleen vuokralle. Säännös on muutettava perustelujen mukaiseksi, koska nykyisessä muodossaan säännös edellyttää hallitusmuodon 6 §:n mukaiseen omaisuuden suojaan kuuluvan sopimusvapauden vastaisena valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaista säätämisyjärjestystä.

Kalastuslakiehdotuksen 132 §:n säännöksen mukaan yhteisen vesialueen osakkaalta hänelle kuuluvan kalastusoikeuden ilman muiden osakkaiden suostumusta ennen lakiehdotuksen voimaantuloa vuokrannut menettää vuokraoikeutensa, jollei lakiehdotuksen vaatimusten mukaista vuokrasopimusta ole tehty vuoden kuluttua sen voimaantulosta. Säännös merkitsee hallitusmuodon mukaiseen omaisuuden suojaan kuuluvan sopimusvapauden vastaista taannehtivaa puuttumista voimassa oleviin varallisuusarvoisiin sopimuksiin, joten säännös edellyttää myös valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaista säätämisyjärjestystä.

Eräät erityiskysymykset

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan n:o 7 (1978 vp.) katsonut, että maan pohjoisimpien kuntien luontaistaloudesta huomattavan osan elannostaan saavilla maataomistamattomilla asukkailla, joista valtaosa kuuluu saamelaisväestöön, on sellainen vähintään nautintaperusteisiin oikeuksiin rinnastettava oikeus kalastukseen, joka sekä ammattikalastuksen että kotitarvekalastuksen luontoisena nauttii hallitusmuodon 6 §:ssä tarkoitettua omaisuuden suojausta. Perustuslakivaliokunnan kannanotosta huolimatta lausunnossa tarkoitettujen Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kuntien asukkaiden vanhojen kalastusoikeuksien kohtalo on edelleen epäselvä. Näiden kuntien alueella sittemmin suoritettua vesipiirirajankäynnin osalta ei ole olemassa lainvoimaista ratkaisua. Edellä mainittuja, pääasiassa saamelaisväestölle kuuluvia vanhoja oikeuksia ei voida vaikeuksista järjestää tämän kalastuslakiesityksen yhteydessä. Tästä syystä perustuslakivaliokunta katsoo, että pohjoisten kuntien kalastuskysymykset on syytä viipymättä selvittää erikseen.

Vesistöön rakentamisen seurauksena on Pohjois-Suomen ja Pohjanmaan jokiin syntynyt voimalaitosten yläpuolisia pato- ja tekoaltaita. Ennen rakentamista ja allasalueiden syntymistä on joessa ollut isojaon rantaviivojen välille rajoittunut vesialue, joka kylvien välisissä vesirajankäynneissä on rajattu vesioikeudellisen kylän vesialueeksi. Luovuttaessaan koskiosuutensa maanomistajat ovat useimmiten pidättäneet kalastusoikeuden itselleen, omistamalleen tilalle tai manttaalin omistajalle. Näistä vesialueista on pääsääntöisesti voimayhtiöiden toimesta muodostettu koskitiloja. Lohkomisen jälkeen koskitila ei ole enää tilojen yhteinen vesialue, vaan vesitilana yhteisomistuksen kohde, jossa osakkaina ovat voimayhtiö ja ne tilat, joilla on kalastusoikeutta koskitilan alueella. Koskitilan lohkomisessa pidätettyjä kalastusoikeuksia ei ole otettu huomioon, kun voimassa olevan jakolain mukaan ei kalastusoikeutta toisen alueeseen voida perustaa rasitteeksi.

Kalastuslakiehdotus ei ota kuitenkaan huomioon kalastusoikeuden pidättäneiden asemaa pohjoisten jokien koskitila-alueilla ja patoaltailla. Kalastusoikeuden pidättäneiden asema on lainsäädännössämme edelleen järjestämättä eikä nykyistä tilannetta voida pitää paikallisen väestön kalastusoikeuksien turvaamisen kannalta tyydyttävänä. Kalastusoikeuden pidättäneet

eivät pääse mukaan kalavesien hallintoon, koska vain yhteisen kalaveden osakkaat voivat muodostaa kalastuskunnan kalastuslakiehdotuksen 3 §:n mukaan.

Paikallisen väestön kalastusoikeuksien turvaamiseksi koskitila- ja patoallasalueilla on välttämätöntä, että kalastuslakiehdotukseen lisätään asianmukaiset säännökset kalastuskunnasta koskitila- ja patoallasalueilla ja että jakolakeja täydennetään kalastusrasitetta koskevilla säännöksillä. Vastaavat järjestelyt ovat tarpeen myös tekoallasalueilla. Kalastuslakiehdotuksen 14 §:n 1 momentin säännös ei myöskään ole soposoinnussa tämän paikallisen väestön kalastusoikeuksien turvaamisen kanssa. Varallisuusarvoisina etuuksina nämä oikeudet kuuluvat hallitusmuodon 6 §:n omaisuuden suojaan piiriin.

Kalastuslakiehdotuksen 65 §:n säännös, jonka mukaan kalastuskunnan johtokunta voi eräissä tapauksissa harkintansa mukaan kieltää kalastuksen määrääjäksi osakkaalta tai muulta henkilöltä ilman, että säännöksessä tarkoitettua tekoa tai laiminlyöntiä on oikeuden päätöksellä todettu, on perustuslakivaliokunnan mielestä oikeusturvan kannalta arveluttava. Kalastuksenvalvoja tai viranomainen, joka kalastuslakiehdotuksen 101 §:n mukaisesti on ottanut haltuunsa säännöksessä tarkoitettua tavaran, saa 102 §:n 3 momentin mukaan periä lunastuksen itselleen, jos syytettä ei asiassa nosteta. Perustuslakivaliokunnan mielestä järjestely on periaatteellisesti arveluttava. Kalastuslakiehdotuksessa kalastuspiirille esitetään runsaasti tehtäviä, joista osa liittyy merkittävällä tavalla kansalaisten oikeusturvaan. Perustuslakivaliokunta katsoo tämän edellyttävän, että annettaessa asetuksella tarkempia säännöksiä kalastuspiirin organisaatiosta ja päätöksenteosta asianmukaista huomiota kiinnitetään oikeusturvan toteutumiseen kalastuspiirin päätöksenteossa.

Hallituksen esitykseen sisältyvä toinen lakiehdotus sisältää edellä esitetyn mukaisesti kohtia, joiden säätämiseen valtuuslakiehdotus ei oikeuta ja joiden perustuslakivaliokunta katsoo hallituksen käsityksestä poiketen vaativan valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaista säätämistä. Perustuslakivaliokunnan tehtävänä

ei toisaalta ole lausunnossaan asiaa käsittelevälle erikoisvaliokunnalle ottaa kantaa lain sisältöä koskeviin tarkoituksenmukaisuuskysymyksiin ohi valtiosääntöoikeudellisten näkökohtien. Tämän vuoksi perustuslakivaliokunta toteaa ainoastaan, ettei ole valtiosääntöoikeudellisesti asianmukaista säätää sekä valtuuslakia että valtuuslain nojalla annettavaa lakia valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n edellyttämällä tavalla, vaan valtuuslakiehdotusta tulisi täydentää vastaavasti taikka kalastuslakiehdotuksen valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaista säätämistäjärjestystä edellyttävät ja valtuuslakiehdotukseen sisällyttämättömät kohdat poistaa tai muuttaa, siltä osin kuin niiden sisältö on ristiriidassa perustuslain kanssa, tarkoituksenmukaisimmalla tavalla ottaen huomioon kalastuslain säädännön uudistamiseen liittyvät kokonaistarpeet.

Edellä esitettyyn viitaten perustuslakivaliokunta, jolla ei ole muita valtiosääntöoikeudellisia huomautuksia hallituksen esityksen johdosta, kunnioittaen lausuntonaan esittää,

että hallituksen esitykseen n:o 214 (1980 vp.) sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyssä järjestyksessä,

että toinen lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa järjestyksessä, jos valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaista käsittelyjärjestystä vaativat kohdat poistetaan tai muutetaan valiokunnan esittämällä tavalla taikka niitä koskeva maininta sisällytetään ensimmäiseen lakiehdotukseen ja valiokunnan esittämät muut säätämistäjärjestykseen vaikuttavat näkökohdat otetaan asianmukaisesti huomioon,

että kolmas ja neljäs lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa järjestyksessä, ja

että ensimmäinen lakiehdotus säädettäisiin ottaen huomioon valiokunnan edellä esittämät valtiosääntöoikeudelliset näkökohdat.

Perustuslakivaliokunnan puolesta:

Erkki Pystynen

Martti Manninen

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Pystynen, varapuheenjohtaja Liedes, jäsenet Eenilä, Elo,

Hägglom, Kempainen, Knuuttila, Laitinen, Luttinen, Muroma, Männistö, Peltari, Pokka, Söderman, Tuomaala, Väänänen ja Zyskowitz.

Eriäviä mielipiteitä

I

En ole voinut eräiltä osin yhtyä valiokunnan enemmistön kannanottoon koskien hallituksen esitykseen n:o 214 (1980 vp.) liittyviä sääntämisyjärjestyskysymyksiä ja esitän kunnioittaen eriävänä mielipiteenäni seuraavaa.

Hallitusmuodon 6 §:n mukaan jokainen Suomen kansalainen on lain mukaan turvattu omaisuuden puolesta. Vesialueen omistusoikeus on sellainen varallisuusarvoinen etu, joka kuuluu tämän suojan piiriin. Kalastusoikeudella ymmärretään suojattua valtaa harjoittaa kalastusta määrättyllä vesialueella. Kalastusoikeuteen sisältyy sekä oikeus vesialueen kalakannan taloudelliseen hyödyntämiseen että oikeus järjestää kalavesien muu käyttö ja hoito. Kalastusoikeus on vesialueen omistusoikeuden olennainen osa. Yleisen kalastusoikeuden laajentaminen merkitsee omistajan käyttöoikeuden rajoittamista samassa suhteessa kuin muiden kalastusoikeutta vesialueella lisätään. Valiokunnan enemmistö onkin tämän huomioon ottaen lausunnossaan aivan oikein todennut, että kalastuslakiehdotuksen 9 §:n 2 momentin mukaisen, periaatteessa yleisen onginta- ja pilkintäoikeuden käyttö voi joissakin tapauksissa muodostua laadultaan ja laajuudeltaan sellaiseksi, että se on ristiriidassa omaisuuden eli vesialueen normaalin, kohtuullisen ja järkevän käytön kanssa, joten siitä säättäminen edellyttää valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaista sääntämisyjärjestystä. Valiokunnan enemmistö on kuitenkin mielestäni päätenyt väärään johtopäätökseen siinä, että se katsoo muualla kalastuslakiehdotuksessa onginta- ja pilkintäoikeuden käyttöä siinä määrin rajoitetun tai tehdyn sen rajoittaminen tai kokonaan kieltäminen siinä määrin mahdolliseksi, että yleinen onkimis- ja pilkkimisoikeus ei kalastuslakiehdotuksen mukaisesti järjestetynä loukkaa omaisuuden perustuslainsuojaa.

Mielestäni pilkintäoikeus toisen vesialueella loukkaa kaikissa tapauksissa vesialueen omistajan hallitusmuodon 6 §:n mukaista omaisuudensuojaa. Onkimis- ja pilkintäoikeuden laajentamisessa on kysymys puuttumisesta vesialueen omistajalle kuuluvaan oikeuteen kalastaa tai määrätä siitä. Pilkintämaksu ei ole korvaus tuon oikeuden luovuttamisesta kuten valiokunnan enemmistökin on katsonut. Kalastuslakiehdotuksen järjestelmä ei rajoita pilkkijöiden määrää vesialueilla ja pilkintämaksu on aina sama pilkintärasituksesta ja vesialueen kalakannan laadusta riippumatta. Kalastuslakiehdotuksen 11 §:n tai ehdotuksen muillakaan säännöksillä ei ole sellaista merkitystä, että ne sääntämisyjärjestykseen vaikuttavalla tavalla rajoittaisivat periaatteessa yleisen pilkintäoikeuden hallitusmuodon 6 §:n mukaisen omaisuudensuojan vastaisuutta. Kalastuslakiehdotuksen 11 §:n avulla ei voida pilkkimisen haittoja tehokkaasti rajoittaa, sillä pilkkiminen kalastustapana ei muutu muuksi eikä alueellisia rajoituksia ole helppo järjestää. Täydellisen pilkintäkiellon aikaansaaminen on myös verrattoman hankalaa ja byrokraattista verrattuna nykyiseen lupaan perustuvan järjestelmän joustavuuteen. Vesialueemme ovat suurimmaksi osaksi yksityisten vesialueita ja suuressa osassa niistä kalastuskunnat eli vesialueiden omistajat ovat omalla kustannuksellaan istuttaneet arvokkaita kaloja vesialueelleen, joten tilanne, jossa lohensukuisia kaloja pilkittäisiin vain Lapissa, tuskin jäänee poikkeukselliseksi.

Jos tarkastellaan yleisen onginta- ja pilkintäoikeuden merkitystä hallitusmuodon 6 §:n mukaisen omaisuudensuojan kannalta perustuslakivaliokunnan vakiintuneesti soveltamien arviointiperusteiden pohjalta, on selvää, että yleinen onginta- ja pilkintäoikeus, sitenkin rajoitettuna

kuin hallituksen kalastuslakiehdotuksessa on esitetty, on selvästi ristiriidassa omistajan normaalin, kohtuullisen ja järkevän omaisuuden käytön kanssa. Tämän vuoksi katsen, että yleisen pilkintäoikeuden laajentaminen myös aikuisväestön osalta vaatii kaikilta osiltaan valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyä menettelyä ja siten sen mukaista mainintaa valtuuslaissa, jotta kalastuslakiehdotus voitaisiin käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä. Katsen siis, kuten valiokunnan enemmistökin, ettei pilkintämaksulla ole merkitystä säättämisenjärjestyksen arvioinnille, koska ei ole mitään takeita siitä, että pilkintämaksuista jollekin kalaveden omistajalle tuleva osuus vastaa niitä menetyksiä ja haittoja sekä lisääntyneitä hoitokustannuksia, joita pilkintä hänen vesialueellaan suoranaisesti aiheuttaa.

Pilkintämaksu on kuitenkin olennainen siinä mielessä, että kalastuslakiehdotuksessa esitetään kalaveden omistajien hoitovelvoitteita suuresti lisättäväksi ja toisaalta annettavaksi lisää kalastusoikeuksia henkilöille, joilla ei ole mitään velvollisuuksia kalavesien hoitoon nähden. Tä-

Helsingissä 2 päivänä kesäkuuta 1981

Juhani Laitinen

II

Yhden edustaja Luttisen ym. eriävään mielipiteeseen kaikilta muilta osin paitsi 14 §:n 1 momentin kohdalla, joka edellyttäisi mielestäni vaikeutettua lainsäätämisenjärjestystä silloin,

Helsingissä 2 päivänä kesäkuuta 1981

Pentti Liedes

III

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa hallituksen esityksestä n:o 214 (1980 vp.) on käsitelty laajalti vesialueen omistajan oikeusasemaa ja valiokunta katsoo, että hallituksen esitykseen sisältyvät lait poikkeavat useassa kohdin hallitusmuodon 6 §:ssä säädetystä omaisuuden suojasta. Hallituksen esityksen sisältämät lait eivät kuitenkaan merkitse suoranaista puuttumista omaisuuden suojaan, sillä laeilla

ten on vain asianmukaista, että pilkintämaksuja kannetaan ja että niistä kertyvät maksut käytetään kalavesien hoitoon. Valtiosääntöoikeudellisesti nämä maksut eivät kuitenkaan oikeuta laajentamaan yleistä onginta- ja pilkintäoikeutta tavallisella lailla.

Edellä esitettyyn viitaten katsen, että valiokunnan olisi tullut lausunnossaan esittää, että yleisen onginta- ja pilkintäoikeuden laajentaminen edellyttää hallitusmuodon 6 §:n mukaisen omaisuudensuojan vastaisena valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaista säätämisenjärjestystä kaikilta osiltaan ja että hallituksen valtuuslakiehdotuksen 1 §:n 1 kohtaa olisi tullut täydentää kuulumaan seuraavasti:

1 §

Lailla voidaan säätää:

1) että jokaisella kunnassa muutoin kuin tilapäisesti asuvalla on oikeus harjoittaa onkimista kunnassa olevilla vesialueilla sekä että jokaisella henkilöllä on oikeus maksusta harjoittaa pilkkimistä kaikkien kalastuspiirien alueilla.

kun on kysymyksessä kalastusoikeuksien lunastaminen paikalliselta väestöltä vesioikeuksia nykyisin omistaville voimayhtiöille.

ei oteta vesialueita niiden omistajilta. Lait ensisijassa rajoittavat tai supistavat vesialueen käyttöoikeutta: eräissä tapauksissa muutkin kuin vesialueen omistajat saavat ottaa vesialueelta uusiutuvia luonnonvaroja, ts. kalastaa toisen omistamalla vesialueella.

Hallitusmuodon 6 § suojaa omistajaa käyttöoikeuden suhteen, mutta käyttöoikeuden suoja on heikompi kuin perustuslainsuoja omaisuuden

ottamista vastaan. Käyttöoikeutta voidaan tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä rajoittaa, mikäli rajoitus on kohtuullinen, järkevä ja yhteiskuntakehitykseen soveltuva. Rajoituksia arvioitaessa on punnittava vastakkain omistajan oikeusasemaa ja toisaalta niitä yhteiskunnallisia tarpeita, jotka puhuvat käyttörajoituksen puolesta. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa on kuitenkin asetettu hyvin yksipuolisesti tutkimaan lakiehdotuksia vain vesialueen omistajan näkökulmasta. Valiokunnan lausunnossa ei yritetäkään punnita vastakkain toisaalta kalastusoikeuden rajoitusta omistajan näkökannalta, toisaalta niitä yhteiskunnallisia etuja, joita esitetyt kalastamisoikeuden uudelleenjärjestelyt tuottavat. Tästä on ollut seurauksena, että valiokunta on useassa kohdin asettunut perusteettomasti puoltamaan tietyn rajoituksen käsittelemistä perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Päinvastaiseen tulkintaan olisi päästy, jos olisi todettu, että kalastaminen on vanhastaan ollut Suomen kansalaiselle kuuluva jokamiehen oikeus. Kun ihmiset ovat vuosisatojen ajan voineet kalastaa toisten omistamilla vesialueilla oloissa, jolloin kalavarojen riittävyys on taannut sen, ettei kalastus ole häirinnyt vesialueen omistajankaan oikeuksia kohtuuttomasti, on jokamiehen oikeuden taltaisella kalastusoikeudella ollut monia myönteisiä ja yhteiskunnan kannalta edullisia vaikutuksia.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa olisi myös tullut kiinnittää huomiota siihen, että Suomessa on voitu tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä tehdä sallituksi se, että kansalaiset voivat vapaasti liikkua luonnossa, niin maakuin vesialueilla, sekä käyttää hyväkseen maanomistajan luvatta erinäisiä luonnonvaroja kuten vettä, marjoja, sieniä jne. Kalastusoikeuksien laajentaminen tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä — samalla kun turvataan vesialueen omistajan oikeusturva ja kohtuullinen oikeus käyttää hyväkseen vesialueensa kalavarat — onkin katsottava sellaiseksi kohtuulliseksi, järkeväksi ja yhteiskuntakehityksen nykyvaiheeseen soveltuvaksi toimeksi, joka voidaan toteuttaa HM 6 §:n omaisuudensuojasäännöksen estämättä.

Valiokunnan lausunnon yksityiskohdista on lisäksi todettava seuraavaa:

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa tarkastellaan valtuuslakiehdotuksen 1 §:n 4 kohdan ja kalastuslakiehdotuksen 9 §:n 1 momentin välistä suhdetta ja todetaan, että valtuuslaki-

ehdotus tekee hallitusmuodon mukaiseen omaisuudensuojaan laajemman poikkeuksen kuin kalastuslakiehdotuksen mukaan on tarpeen. Vaikka valiokunta katsookin, ettei tällaiselle menettelylle sinänsä ole valtiosääntöistä estettä, valiokunta huomauttaa, että olisi asianmukaisempaa, että poikkeuksia perustuslaista tehdään vain siinä laajuudessa kuin on välttämätöntä. Tätä kantaansa ei valiokunta lainkaan perustelee ja mielestämme se onkin virheellinen. Lainsäädännössä saattaa olla useinkin tarkoituksenmukaista, että valtuuslakiin otetaan laajempi poikkeussäännös kuin säätämishetken tarve vaatii. Säädettyä laajempaa valtuutta voidaan myöhemmin tarvita esim. olosuhteiden muututtua. Näin ollen laajennettujen valtuuksien myöntäminen saattaa olla lainsäädäntöteknisesti perusteltua eikä ole asianmukaista todeta, kuten valiokunnan lausunnossa, että valtuuslain sisältämä poikkeus perustuslaista on säädettävä vähimmäistasoon.

Lausunnossa arvioidaan kalastuslakiehdotuksen 16 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä, joiden mukaan vesialueen omistaja voidaan, jos alueen käyttämättä jättäminen aiheuttaisi olennaista kalakannan hoitoon ja kalastukseen liittyvää haittaa vesistössä, kehottaa vuokraamaan alue ammattikalastusta varten ja jos omistaja ei kehotusta noudata, tuomioistuim voi velvoittaa hänet sallimaan tietynlaisen pyynnin alueella tai kustantamaan ne muut toimenpiteet, jotka ovat tarpeen käyttämättä jättämisestä aiheutuvien haittojen poistamiseksi. Valiokunta katsoo, että oikeusturvan kannalta on oleellista, että vain tuomioistuim voi määräyksen antaa ja että määräys tapahtuu vain korvausta vastaan. Valiokunta rinnastaa järjestelyn hallitusmuodon 6 §:n 3 momentissa säädettyyn pakkolunastukseen, joten oikeudesta luopumaan velvoittaminen voisi tapahtua vain yleiseen tarpeeseen ja täyttä korvausta vastaan. Mielestämme tällainen pakkolunastuskäsitteen laajennus ei ole valtiosääntöoikeudellisesti perusteltu. Pakkolunastus tarkoittaa omaisuuden ottamista valtiolle tai muulle julkisyhteisölle. Siitä ei ole nyt kysymys vaan järjestystoimenpiteestä, jolla halutaan varmistaa se, että vesialueita käytetään järkevästi ja yleisen ja yksityisen edun vaatimusten mukaan. Rinnastus pakkolunastukseen osoittautuu virheelliseksi kun muistetaan, että pakkolunastuksessa todella tahdotaan ottaa tietty varallisuus yhteiskunnan käyttöön. Nyt esillä olevassa tapauksessa olisi ihanteellista jos kenenkään vesialueita ei tarvitsisi ottaa käyt-

töön vaan jokainen hoitaisi vesialueensa asianmukaisesti. Säännöksen tarkoituksena ei siis ole — toisin kuin HM 6, 3 §:n pakkolunastussäännösten mukaan — varallisuuden ottaminen pois ja yhteiskunnan käyttöön, vaan kyseessä on hyvän järjestyksen ja vesialueiden järkevän käytön sanktioiva menetelmä. Se voitaisiin rinnastaa vaikkapa menettelyyn, jossa vesialueiden hoidon laiminlyöminen säädettäisiin rangaistavaksi ja laiminlyöjä voitaisiin sakon tai muun seuraamuksen uhalla velvoittaa hoitamaan varallisuuttaan yhteisen edun vaatimalla tavalla. Katsomalla, että tällainen vesialueiden järkevän hoidon takaamiseksi kehitetty järjestelmä on perustuslain vastainen perustuslakivaliokunta vakavasti heikentää mahdollisuuksia kehittää lainsäädännössä nykyaikaisen yhteiskunnan edellyttämiä ohjaus- ja valvontamekanismeja.

Emme myöskään voi hyväksyä periaatetta, jonka mukaan järjestely on välttämättä järjestettävä tuomioistuinteitse. Nykyaikana hallintoviranomaisten päätöksenteko sekä ratkaisut välillisen valtionhallinnon alueella ja muissa hallintoyksiköissä on niin täsmällistä ja oikeusturvan takein järjestettyä, että kansalaisten oikeussuoja on niissäkin aivan riittävästi järjestetty. On lisäksi kyseenalaista, onko tuomioistuimilla kaikissa tapauksissa riittävää asiantuntemusta ratkaista kalastuksen erityisasiantuntemusta vaativia asioita. Lisäksi asioiden käsittely voi niissä myös kohtuuttomasti viivästyä, kuten useat esimerkkitapaukset mm. Kemijoelta osoittavat.

Lausunnossa valiokunta käsittelee kalastuslakiehdotuksen 14 §:n 1 ja 3 momentissa ja 25 §:n 2 momentissa kalastukseen liittyvien oikeuksien lakkauttamista. Valiokunta rinnastaa menettelyn perusteluista Hallitusmuodon 6 §:n 3 momentissa tarkoitettuun pakkolunastukseen. Emme voi hyväksyä myöskään tällaista pakkolunastuskäsitteen laajentamista. Pakkolunastukselle on ominaista, että varallisuus siirretään omistajalta toiselle. Jos esim. yhteiskunnan tarpeisiin vaikkapa rautatien pohjaksi tarvitaan yksityisen omistamaa maata, ja

omistaja ei suostu maata luovuttamaan vapaaehtoisin kaupun, varallisuus voidaan pakkolunastaa. Nyt esillä olevassa tapauksessa ei ole kysymys omaisuuden siirrosta vaan tiettyjen oikeuksien lakkauttamisesta vain olosuhteissa, jolloin ne olennaisella tavalla voisivat haitata vesialueen kokonaiskäyttöä. Omaisuuden pakko-otosta ei ole kysymys, joten myöskään pakkolunastusedellytyksiä ei voida tällaiselta toimenpiteeltä vaatia. Tiedossa ei ole myöskään, että v. 1951 säädetyin kalastuslain pohjalta olisi tällaisiin toimenpiteisiin kertaakaan ryhdytty.

Lausunnossa käsitellään kalastuslakiehdotuksen 132 §:n säännöstä, jonka mukaan eräät vuokraoikeudet voivat raueta. Valiokunta toteaa suoraviivaisesti, että säännös merkitsee hallitusmuodon mukaisen omaisuudensuojan alaan kuuluvan sopimusvapauden vastaista taannehtivaa puuttumista voimassaoleviin varallisuusarvoisiin sopimuksiin, joten säännös edellyttää valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaista säätämisyjärjestystä. Tähän on todettava, ettei perustuslakeihin sisälly taannehtivuuden kieltoa, vaan kussakin tapauksessa on erikseen harkittava, mikä merkitys lain säätämällä tulemaan voimaan taannehtivasti on kansalaisten perusoikeuksien turvaamisen kannalta. Huomiota kiinnittää myös valiokunnan kannanottojen jyrkentyminen varsin lyhyen ajan sisällä: käsitellessään ehdotusta soranottolaiksi valiokunta tarkasteli eräiden soranottosopimusten raukeamista, muttei pitänyt sitä perustuslain vastaisena vaan tyytyi katsomaan, että sanotunlaisia taannehtivia järjestelyjä tulisi välttää. Mielestämme olisi tässäkin tapauksessa katsottava, ettei taannehtivuus sinänsä ole perustuslain vastaista vaan lainsäätäjä voi vapaasti arvioida, milloin tietty taannehtiva säännös on tarpeen vaatima, milloin taas taannehtivasta säännöksestä on luovuttava sen haitallisten seurausten takia. Valiokunta on nyt esillä olevassa lausunnossa ottanut aikaisempaan nähden tiukennetun ja lainsäätäjän valtaa rajoittavan kannan vailla riittäviä perusteita.

Helsingissä 2 päivänä kesäkuuta 1981

Matti Luttinen
Jacob Söderman

Paula Eenilä
Mikko Elo
Sakari Knuuttila

Arvo Kemppainen
Lauha Männistö